

«Samruk-Kazyna Construction» АҚ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	3
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	4
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	5-6
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	7-52

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Samruk - Kazyna Construction» АҚ-ның Акционері мен Басшылығына

Пікір

Біз «Samruk - Kazyna Construction» АҚ мен оның еншілес ұйымының (бұдан әрі - «Топ») қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі қатынастарда 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына («ХАС») сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бұхгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің *Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының кодексіне (БХЭСК Кодексі)* сәйкес Топқа қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық.

Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері - біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселеге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселені қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі

Жылжымайтын мүліктің құнсыздануы

Топтың жылжымайтын мүлігі инвестициялық жылжымайтын мүліктің және қаржылық жағдай туралы есептің басқа да айналымнан тыс активтерінің құрамына кіреді. Біз жылжымайтын мүлік нысандарын құнсыздану мәніне тестілеу бұл қалдықтардың маңыздылығына, Топқа тиесілі жылжымайтын мүлік нысандарының көптілігіне және кейбір нысандарды келешекте пайдалануға қатысты белгісіздікке орай аудиттің шешуші мәселесі болып табылады деп шештік.

Сонымен бірге, теңгенің девальвациясы, инфляция өсімі және келешек экономикалық өсімге қатысты белгісіздік сияқты факторлардың үйлесімділігі Топ бизнесінің перспективаларына әсер етеді және тиісінше, Топ активтерінің құнсыздануына әкеп соқтыра алады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік пен басқа да айналымнан тыс активтер туралы ақпарат осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 6 және 14-ескертпелерінде ашылып көрсетілген.

Қаржы активтерінің өтелімділігі

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың берілген қарыздар бойынша айтарлықтай берешегі және қаржылық жалдау бойынша берешегі, ақша қаражаты мен оның баламалары және кредиттік мекемелерде депозиттері бар. 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдану күтілетін несиелік залалдарды ескере отырып 39 ХҚЕС-ке (IAS) сай болған залалдарды ескере отырып тәсілді ауыстыра отырып, Топтың қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдарды есепке алу тәртібін өзгертті. Берілген қарыздар бойынша берешектің, қаржылық жалдау бойынша берешектің, ақша қаражаты мен оның баламаларының және кредиттік мекемелердегі депозиттердің өтелімділігін бағалау күрделі болып табылады, едәуір дәрежеде субъективті және атап айтқанда, болжамды келешек экономикалық талаптар туралы

Аудитіміз аудиттің шешуші мәселелесін қалайша ескерді

Біз Топ басшылығы орындаған құнсыздану индикаторларының талдауын қарастырдық. Біз жылжымайтын мүліктің нарықтық құны сияқты құнсыздану индикаторларын талдау кезінде басшылық пайдаланған жорамалдарды жылжымайтын мүлік нарығы туралы деректермен салыстырдық.

Біз басшылықтың жылжымайтын мүлік нарығындағы келешек бағаларға және сату көлемдеріне қатысты үміттерін бағаладық. Біз инвестициялық жылжымайтын мүлік пен басқа да айналымнан тыс активтерге қатысты Топ ашып көрсеткен ақпаратты талдадық.

Біз берілген қарыздарға, қаржылық жалдау бойынша берешекке, ақша қаражаты мен оның баламаларына және кредиттік мекемелердегі қаражатқа қатысты күтілетін несиелік залалдар резервін есептеу процесін түсініп, Топтың тиісті есеп саясатын бағаладық. Біз Топ резервтеу матрицасында пайдаланған ақпаратты Топ берген қарыздар, қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек, ақша қаражаты мен оның баламалары және кредиттік мекемелердегі депозиттер мен баршаға қолжетімді экономикалық болжамдар туралы тарихи деректермен салыстырдық. Сондай-ақ біз берілген қарыздар бойынша берешек, қаржылық жалдау бойынша берешек, берешектің мерзімдер бойынша пайда болу құрылымы, есепті күнге дейінгі және кейінгі есептеулер туралы ақпаратты қарастырдық. Біз үшінші

жорамалдарға негізделген. Осы себептермен, бұл мәселе біздің аудитіміз үшін барынша маңыздылардың бірі болып табылады.

Берілген қарыздар бойынша берешек, қаржылық жалдау бойынша берешек, ақша қаражаты мен оның баламалары және кредиттік мекемелердегі қаражат туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 9,10, 15 және 17-ескертпелерінде ашылып көрсетіледі.

тараптармен болған келіссөздердің ағымдағы мәртебесі мен түскен хат-хабарларды қарастырдық.

Біз берілген қарыздар бойынша дебиторлық берешекке, қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекке, ақша қаражаты мен оның баламаларына, сондай-ақ кредиттік мекемелердегі депозиттерге қатысты Топ ашып көрсеткен ақпаратты және 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдану әсерін талдадық.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Топ басшылығы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Топты таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесі Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз.
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз;
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірді білдіру үшін ұйымның қаржылық ақпаратына және Топ ішіндегі шаруашылық қызметке қатысты жеткілікті болатын лайықты аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз жалпы басшылық ету, бақылау және Топ аудитінің жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін жеке дара жауапты болып табыламыз.

Біз Директорлар кеңесінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Директорлар кеңесіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және осы тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - тиісті сақтық шаралары туралы хабардар еттік.

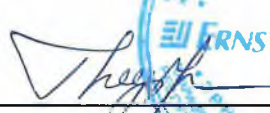
Біз Директорлар кеңесінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Соның нәтижелері бойынша тәуелсіз аудитордың осы аудиторлық есебі шығарылған, аудиттің жүргізілуіне жауапты жетекші, - Адиль Сыздыков.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Адиль Сыздыков
Аудитор

Гульмира Турмагамбетова
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Аудитордың 2013 жылғы 23 желтоқсандағы № МФ-0000172 біліктілік куәлігі Қазақстан Республикасының аумағында аудиторлық қызметпен айналысуға арналған мемлекеттік лицензия: сериясы МФЮ-2, № 0000003, Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігімен 2005 жылғы 15 шілдеде берілген

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2019 жылғы 7 наурыз

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2018 жылдың 31 желтоқсанына

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескерт.</i>	<i>2018 жыл</i>	<i>2017 жыл*</i>
Активтер			
Айналымнан тыс активтер			
Негізгі құралдар	5	246.479	1.352.420
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	6	4.653.092	3.658.920
Қауымдасқан ұйымға инвестициялар	12	59.437	47.154
Құрылыс компанияларына берілген аванстар	8	18.954.990	11.036.407
Материалдық емес активтер		38.081	39.893
Ұзақ мерзімді қаржы активтері	9	38.836.344	36.598.900
Несиелік мекемелердегі қаражат	10	41.802.336	41.450.537
Басқа да айналымнан тыс активтер	13	21.388.544	16.833.635
		125.979.303	111.017.866
Айналымдағы активтер			
Тауар-материалдық қорлар		4.776	3.861
Сатуға арналған жылжымайтын мүлік	7	20.340	48.135
Құрылыс компанияларына берілген аванстар	8	4.868	8.103
Сауда дебиторлық берешек	14	53.040	41.221
Берілген қарыздар	15	42.314.338	62.331.242
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		147.984	253.377
Ағымдағы қаржы активтері	16	9.508.664	8.969.052
Несиелік мекемелердегі қаражат	10	134.583	136.447
Басқа да айналым активтері	11	15.454	96.656
Ақша қаражаты мен оның баламалары	17	11.305.249	26.372.513
		63.509.296	98.260.607
Активтер жиыны		189.488.599	209.278.473

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескерт.	2018 жыл	2017 жыл*
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Жарғылық капитал	18	19.990.162	19.990.162
Қосымша төленген капитал	18, 19	3.437.245	3.437.245
БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнының резерві		72.401	—
Сату үшін қолда бар құралдарды қайта бағалау резерві	18	—	(289.241)
Бөлінбеген пайда		16.068.014	16.857.119
Капитал жиыны		39.567.822	39.995.285
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Бас компаниядан алынған қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі	19	—	1.076.322
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	20	1.811.358	1.624.297
Келешек кезеңдер кірістері	24	153.064	168.371
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	29	362.948	572.132
		2.327.370	3.441.122
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Бас компаниядан алынған қарыздардың қысқа мерзімді бөлігі	19	121.376.545	163.974.691
Кредиторлық берешек	21	135.044	351.385
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	22	6.059.596	1.515.990
Өзге де қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	23	20.022.222	—
Қысқа мерзімді міндеттемелердің жиыны		147.593.407	165.842.066
Міндеттемелер жиыны		149.920.777	169.283.188
Капитал мен міндеттемелер жиыны		189.488.599	209.278.473

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор

Д.К. Досжанов

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2018 жыл	2017 жыл
Кірістер	25	16.257.842	13.684.077
Өзіндік құны	26	(9.212.928)	(8.198.958)
Мемлекеттік субсидия	24	1.717.236	4.653.544
Жалпы пайда		8.762.150	10.138.663
Жалпы және әкімшілік шығыстар	27	(1.655.599)	(1.658.452)
Қаржы активтерінің құнсыздану шығыстары		(471.920)	(5.067.947)
Қаржы активтері бойынша күтілетін несиелер залалдарының резервін (есептеу) / қалпына келтіру	3	(3.066.962)	11.102
Операциялық кірістер		3.567.669	3.423.366
Қаржыландыру кірістері	28	1.843.826	3.154.830
Қаржыландыру шығыстары	28	(1.499.120)	(1.548.873)
Қауымдасқан ұйымның кірістеріндегі үлес	12	12.283	3.513
Басқа да кірістер		3.366.538	290.433
Басқа да шығыстар		(70.160)	(192)
Салық салынғанға дейінгі пайда		7.221.036	5.323.077
Табыс салығы бойынша шығыстар	29	(1.783.616)	(1.485.950)
Есепті жылғы пайда		5.437.420	3.837.127
Келесі кезеңдерде пайда немесе зиян құрамында қайта жіктелуге жататын басқа да жиынтық кіріс			
Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша таза кірістер	16	72.401	165.869
Салықтар шегерілген есепті жылғы өзге жиынтық кіріс		72.401	165.869
Салықтар шегерілген есепті жылғы жиынтық кірістің жиыны		5.509.821	4.002.996

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор

Д.К. Досжанов

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Сату үшін қолда бар құралдарды қайта бағалау резерві	БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнының резерві	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2016 жылдың 31 желтоқсанына	19.990.162	3.437.245	(455.110)	-	13.633.382	36.605.679
Есепті кезеңдегі пайда	-	-	-	-	3.837.127	3.837.127
Басқа да жиынтық залал	-	-	165.869	-	-	165.869
Жиынтық кіріс жиыны	-	-	165.869	-	3.837.127	4.002.996
Дивидендтер (18-ескертпе)	-	-	-	-	(613.390)	(613.390)
2017 жылдың 31 желтоқсанына	19.990.162	3.437.245	(289.241)	-	16.857.119	39.995.285
9 ХҚЕС-ті қолданудың әсері (4-ескертпе)	-	-	289.241	-	(5.075.387)	(4.786.146)
2018 жылдың 1 қаңтарына (қайта есептелген)	19.990.162	3.437.245	-	-	11.781.732	35.209.139
Есепті кезеңдегі пайда	-	-	-	-	5.437.420	5.437.420
Басқа да жиынтық кіріс	-	-	-	72.401	-	72.401
Жиынтық кіріс жиыны	-	-	-	72.401	5.437.420	5.509.821
Дивидендтер (18-ескертпе)	-	-	-	-	(1.151.138)	(1.151.138)
2018 жылдың 31 желтоқсанына	19.990.162	3.437.245	-	72.401	16.068.014	39.567.822

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор

Д.К. Досжанов

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП**2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін**

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескерт.</i>	2018 жыл	2017 жыл*
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Өнім мен тауарларды өткізу		371.660	934.929
Алынған пайыздар		3.618.776	4.648.081
Жалдаудан түсімдер		8.177.689	6.642.679
«Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша түсімдер		2.692.071	–
Өзге де түсімдер		1.682.442	1.283.020
Тауарлар мен қызметтер үшін өнім берушілерге төлемдер		(838.383)	(733.905)
Берілген аванстар		(35.260)	(53.554)
Жалақы бойынша төлемдер		(721.889)	(851.639)
Алынған қарыздар бойынша сыйақыны төлеу	19	(2.130.603)	(2.198.266)
Корпоративтік табыс салығы		(1.533.738)	(413.720)
Бюджетке төленетін басқа да төлемдер		(445.044)	(479.500)
Ақша қаражатының басқа да ағымдағы активтер құрамына есептен шығару	11, 15	–	(5.067.902)
Өзге төлемдер		(1.868.856)	(562.313)
Операциялық қызметтен болған таза ақша ағындары		8.969.865	3.147.910
Инвестициялық қызметтен болатын ақша ағындары			
Жылжымайтын мүлік объектілерін сатып алуға алдын ала төлем	8	(18.490.293)	(10.498.809)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу		(51.170)	(64.086)
Банктерде депозиттерді орналастыру		(2.549.463)	(16.650.537)
Банк салымдарын қайтару		1.158.371	22.000.000
Үшінші тараптарға берілген қарыздар		(20.203.473)	(16.026.238)
Үшінші тараптардан қарыздарды қайтару		44.141.772	3.065.910
Басқа да төлемдер/түсімдер		(174.905)	(27.865)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		3.830.839	(18.201.625)

**АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
(жалғасы)**

Мың теңгемен	Ескерт.	2018 жыл	2017 жыл*
Қаржылық қызметтен болған ақша ағындары			
Алынған қарыздар бойынша түсімдер	19, 32	34.527.713	12.108.303
Облигацияларды шығару	23	20.000.000	–
Алынған қарыздар бойынша негізгі борышты төлеу	19, 32	(81.244.543)	(9.772.947)
Төленген дивидендтер	18	(1.151.138)	(613.390)
Қаржылық қызметтен болған таза ақша ағындары		(27.867.968)	1.721.966
Ақша қаражаты мен оның баламаларындағы таза өзгеріс		(15.067.264)	(13.331.749)
1 қаңтарға ақша қаражаты мен оның баламалары		26.372.513	39.704.262
31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламалары	17	11.305.249	26.372.513

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2017 жылғы қаржылық есептілікпен үйлеспейді, өйткені жасалған қайта жіктеулерді көрсетеді, олар туралы толық ақпарат 3-ескертемеде келтірілген.

Экономика және қаржы жөніндегі басқарушы директор

Д.К. Досжанов

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. КОРПОРАТИВТІК АҚПАРАТ

«Самұрық-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры» АҚ (бұдан әрі мәтін бойынша – «Компания») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 6 наурыздағы № 265 қаулысымен құрылды. 2019 жылғы 15 ақпанда Компания «Samruk-Kazyna Construction» АҚ болып атауын өзгертті.

Компанияның кеңсежайы мына мекенжайда орналасқан: Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, «Есіл» ауданы, Е 10, 17/10-үй.

Мемлекет меншігінде Компанияның 100% қатысу үлесі бар «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі мәтін бойынша – «Бас компания») арқылы Компанияға бақылау жүргізеді.

Топ миссиясы сапалы әрі қолжетімді тұрғын-үйді ұсыну арқылы Қазақстан Республикасы халқының өмір жағдайларын жақсарту, сондай-ақ құрылыс тиімділігін арттыру және «Самұрық-Қазына» АҚ компаниясы Тобының жобаларын басқару болып табылады.

Компанияның негізгі қызметіне мыналар жатады:

- мемлекеттік бағдарламаларға қатысуды аяқтау;
- жылжымайтын мүлікті басқару;
- құрылысты басқару;
- жобалау және салу сатысында компанияның үлестерін сенімгерлік басқару

Компанияның миссиясы мен көзқарасы Бас компанияның даму стратегиясы мен көзқарасын ескере отырып қалыптасты. Миссия компанияның стратегиялық басымдықтарын және оның Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін көрсетеді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік шоғырландырылған негізде Топтың 2018 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін қызметінің қаржылық нәтижелерін және көрсетілген күнге оның қаржылық жағдайын білдіреді.

Топтың қаржы нәтижелері құрылыс саласының ерекшелігіне байланысты болады, әрі оған ұзақ өндірістік цикл тән, өйткені жылжымайтын мүлік объектілерінің құрылысы, орташа, 1,5 жылдан 3 жылға дейін жүзеге асырылады. Бұл ретте құрылыс және құрылысқа инвестициялау кезеңінде жылжымайтын мүлік объектілерін өткізуден түсетін кірістердің төмендеуі, құрылыс объектілеріне шығындардың капиталдануының / құрылыс ұйымдарына берілген аванстардың ұлғаюы байқалады. Тиісінше, жылжымайтын мүлік объектілері тапсырылғаннан кейін Топтың негізгі қызметінен түсетін кірістердің өсімі байқалады.

Осыдан басқа, Топтың қаржылық нәтижелеріне, мемлекеттік бағдарламалардың орындалуын қаржыландырудан берілген және алынған пайыздық кірістер мен шығыстарды және Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің депозиттеріндегі уақытша бос ақша қаражатын орналастырудан болған пайыздар бойынша кірістерді қоса алғанда, ақша қаражатын басқарудан туындайтын қаржы құралдарын мойындау және оларды кейіннен бағалау әсер етеді (32-ескертпе).

Жалпы, жылдар бойынша негізгі қызметтен түсетін кірістердің құбылуы құрылыс индустриясында жұмыс істейтін көптеген жергілікті және шетелдік компанияларға тән.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**1. КОРПОРАТИВТІК АҚПАРАТ (жалғасы)****«Нұрлы жер» бағдарламасы**

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 31 желтоқсандағы № 922 қаулысына сәйкес «Нұрлы жер» тұрғын-үй құрылысы бағдарламасы бекітілді. Бұл бағдарлама жеке құрылыс салушыларын қолдау арқылы экономиканың құрылыс секторын нығайтуға бағытталған. Осы мақсатта «Самұрық-Қазына» АҚ 97 млрд. теңге бөлді. Бұл қаражатты халық арасында сұранысқа кепілді түрде ие тұрғын-үй құрылысының жобаларына жұмсау жоспарланып отыр.

Топтың 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілігін Топ басшылығы 2019 жылғы 7 наурызда шығаруға бекітті.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес («ХҚЕС жөніндегі Кеңес») бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік, егер өзгесі есеп саясатында және осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ескертпелерінде аталмаса, бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес әзірленген. Шоғырландырылған қаржылық есептілік қазақстандық теңгемен (бұдан әрі – «теңге») көрсетілген, ал барлық сомалар, өзгесі көрсетілген жағдайлардан басқа, бүтін мыңдықтарға дейін дөңгелектенген.

Шоғырландыру негізі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік бас компанияның және оның еншілес компаниясының 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық есептілігін қамтиды. Егер Топтың инвестицияларға қатысудан түсетін ауыспалы кіріспен байланысты тәуекелдері болса немесе соларға ұшыраса немесе мұндай кірісті алуға құқығы болса, сондай-ақ инвестициялау объектісіне қатысты өз өкілеттіктерінің көмегімен кіріске ықпал етуге мүмкіндігі болса ғана, бақылау жүзеге асырылады. Атап айтқанда, Топ тек егер келесі талаптар орындалса ғана, инвестициялар объектісін бақылайды:

- Топтың инвестициялар нысанына қатысты өкілеттіктерінің болуы (яғни, инвестициялар нысанының маңызды қызметін ағымдағы басқару мүмкіндігін қамтамасыз ететін қолдағы құқықтар);
- Топтың инвестициялау объектісіне қатысудан түсетін ауыспалы кіріспен байланысты тәуекелдерге ұшырағыштығының немесе мұндай кірісті алуға құқықтарының болуы;
- Топтың инвестициялау объектісіне қатысты өз өкілеттіктерінің көмегімен кіріске ықпал ету мүмкіндігінің болуы.

Әдетте, дауыс беру құқықтарының көп болуы бақылаудың болуын білдіреді деп болжанады. Мұндай жорамалды растау үшін және Топтың инвестициялар нысанына қатысты дауыс беру құқықтарының көпшілігінен азы немесе ұқсас құқықтары болған кезде Топ мұндай инвестициялар нысанына қатысты өкілеттіктердің болуын бағалау кезінде барлық орынды фактілер мен жағдайларды ескереді:

- инвестициялар объектісінде дауыс беру құқықтары бар басқа тұлғалармен келісім;
- басқа келісімдермен негізделген құқықтар;
- Топқа тиесілі дауыс беру құқықтары және әлеуетті дауыс беру құқықтары.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шоғырландыру негізі (жалғасы)**

Егер фактілер мен жағдайлар бақылаудың үш құрамдасы бірінің немесе бірнешеуінің өзгеруін растаса, Топ инвестициялар нысанына қатысты бақылаудың болуын қайтадан талдайды. Топ еншілес компанияға бақылауды алған кезде еншілес компанияның шоғырлануы басталады және Топ еншілес компанияға бақылаудан айырылғанда тоқталады. Сатып алынуы немесе есептен шығарылуы жыл ішінде болған еншілес компанияның активтері, міндеттемелері, кірістері мен шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылады және Топ еншілес компанияға бақылаудан айырылған күнге дейін көрсетіледі.

Пайда немесе залал және басқа да жиынтық кірістің әрбір құрамдасы Топтың бас компаниясының меншік иелеріне және егер бұл бақыланбайтын қатысу үлестерінде теріс сальдоға әкеліп соқтырған жағдайда да, бақыланбайтын қатысу үлестеріне жатады. Қажет болғанда еншілес компаниялардың қаржылық есептілігі мұндай компаниялардың есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру үшін түзетіледі. Топішілік барлық активтер мен міндеттемелер, меншікті капитал, кірістер, шығыстар және Топ ішінде операцияларды жасау нәтижесінде туындайтын ақша ағындары шоғырландыру кезінде толығымен алынып тасталады.

Бақылаудан айырылмастан еншілес компанияға қатысу үлестерінің өзгерісі капиталмен жасалған операция ретінде ескеріледі. Егер Топ еншілес компанияға бақылау жасау құқығынан айырылса, ол активтердің (оның ішінде гудвилдің), тиісті міндеттемелердің; бақыланбайтын қатысу үлестерінің және меншікті капиталдың басқа да құрамдастарының мойындалуын тоқтатады және пайданың немесе шығынның құрамында пайда болған пайданы немесе шығынды мойындайды. Қалған инвестициялар әділ құны бойынша танылады.

Еншілес және қауымдасқан ұйымдар

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың келесі еншілес және қауымдасқан компаниялары болды:

Атауы	Орны тіркеу	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2018 жыл	2017 жыл
«ФН Менеджмент» ЖШС	Қазақстан	Жылжымайтын мүлікті сату және жалға беру	49%	49%
«СК Девелопмент» ЖШС	Қазақстан	Девелопмент, жылжымайтын мүлік объектілерін қаржыландыру және кейіннен басқару/өткізу	100%	100%

3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін әзірлеу Топ басшылығынан пікір білдіруін, есепте көрсетілетін түсім сомаларына, шығыстарға, активтер мен міндеттемелерге, сондай-ақ шартты міндеттемелер туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне ықпал ететін бағалау мәндері мен жорамалдарды айқындауды талап етеді. Осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты белгісіздік келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін.

Топтың жорамалдары мен бағалау мәндері ол шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау сәтіне қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Дегенмен ағымдағы міндеттемелер мен келешекке қатысты жорамалдар нарықтық өзгерістерге немесе Топ бақыламайтын жағдайларға орай өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер, олардың жасалуына қарай жорамалдарда көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)****Қаржылық емес активтердің құнсыздануы**

Егер ақша ағындарын жасайтын активтің немесе бөлімшенің теңгерімдік құны мынадай шамалардың ең үлкені болып табылатын оның өтелетін құнынан асып кетсе, құнсыздану орын алады: сатуға арналған шығынды шегергендегі әділ құн және пайдаланудан болған құндылық. Сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құнның есебі ұқсас активтерді сатудың міндетті күші бар коммерциялық мәмілелері бойынша қолда бар акпаратқа немесе активтің шығарылуына байланысты шегілген қосымша шығындарды шегергенде қадағаланатын нарықтық бағаға негізделеді. Пайдаланудан болатын құндылықтың есебі дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне негізделген. Ақша ағындары бюджеттен келесі бес жылға алынады және оған Топтың жүргізуге әлі де болса міндеттемелері жоқ қайта құрылымдау бойынша қызмет немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің құнсыздану мәніне тексерілетін активтің нәтижелерін жақсартатын келешектегі елеулі инвестициялар жатпайды. Өтелетін құн дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақша қаражатының күтілетін ағындарына және экстраполяция максатында пайдаланылған өсу қарқындарына барынша сезімтал.

Күтілетін несие залалдары

Топ берілген қарыздар, несиелік мекемелердегі қаражаттар және ақша қаражаты мен оның баламалары бойынша КНЗ есептеу үшін бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланады. Бағалау резервтерінің мөлшерлемелері залалдардың ұқсас сипаттамалары бар (яғни, географиялық өңір, өнім типі, сатып алушылардың типі мен рейтингісі, аккредитивтер арқылы қамсыздандыру және несие тәуекелдерін сақтандырудың басқа да нысандары бойынша) түрлі клиенттік сегменттердің топтары үшін төлемді жасау мерзімін ұзартып алудың күндеріне қарай белгіленеді.

Бастапқыда бағалау резервтері матрицасының негізінде өткен кезеңдерде дефолттардың пайда болуының қадағаланатын деректері жатыр. Топ болжамды акпаратты ескере отырып несие залалдарының пайда болуының бұрынғы тәжірибесін түзетін алу үшін матрицаны жаңартып отырады. Мысалға, егер келесі жылдың ішінде болжамды экономикалық талаптардың (мысалы, ЖІӨ) нашарлауы күтілетін болса, әрі ол өндірістік секторда дефолт жағдайларының ұлғаюына әкеп соқтыра алса, дефолттың тарихи деңгейі түзетіледі. Әрбір есепті күнге алдыңғы кезеңдердегі дефолттың деңгейі туралы қадағаланатын деректер жаңартылып отырады және болжамды бағалаулардың өзгерістері сараланады.

Экономикалық талаптармен болжанатын дефолттың тарихи қадағаланатын деңгейлері мен және КНЗ арасындағы өзара байланысты бағалау едәуір есепті бағалау болып табылады. КНЗ көлемі жағдайлардағы және болжанатын экономикалық талаптардағы өзгерістерге сезімтал келеді. Топтың несие залалдарының пайда болуының бұрынғы тәжірибесі мен экономикалық талаптардың болжамы сатып алушының келешектегі іс жүзіндегі дефолты үшін көрнекі болып табылмауы мүмкін.

Топ осы стандарттың, *4-ескертпеде* ашылып көрсетілген бастапқы қолданылу күні кіретін, 4.786.146 мың теңге мөлшерінде есепті кезең басына жинақталған залал қалдығын түзету ретінде бастапқыда қолданудың жиынтық әсерін мойындай отырып, 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданады. 2018 жылғы КНЗ нетто негізде 3.066.962 мың теңгені құрады.

Құрылыс компанияларына берілген аванстар

Аванстар жылжымайтын мүлік объектілерін сатып алу максатында құрылыс компанияларына берілді. Құрылыс компанияларына берілген аванстар қаржы құралдары болып табылмайды және тиісінше, құрылыс компанияларына аударылған ақша қаражатының мөлшерінде ескеріледі.

Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру

Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру шарттарын мойындау сәтіне қаржыландыру күніне нарықтық мөлшерлемелер бойынша дисконтталған келешек ақша ағындарының келтірілген құны ретінде есептелген әділ құны бойынша ескеріледі. 2018 жылғы шарттар бойынша орташа дисконттау мөлшерлемесі 12,7% (2017 жыл: 15%) құрады және дәл сондай қаржы құралдары бойынша нарықтық мөлшерлемені білдірді.

Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру шарттары бастапқыда мойындалғаннан кейін тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)****Операциялық жалдау бойынша шарттық міндеттемелер – Топ жалға беруші ретінде**

Топ инвестициялық жылжымайтын мүлік портфелінің шеңберінде ескерілетін коммерциялық жылжымайтын мүлікті жалдау шарттарын жасады. Шарттардың талаптарын талдау негізінде (мысалы, соларға сай жалдау мерзімі коммерциялық жылжымайтын мүлік объектісін экономикалық пайдалану мерзімінің негізгі бөлігін білдірмейді және жалдау бойынша ең аз төлемдердің келтірілген құны коммерциялық жылжымайтын мүліктің бүкіл әділ құнына тең болады), Топ аталған мүлікке меншік құқығымен байланысты барлық елеулі тәуекелдер мен пайданы сақтап қалатындығын және тиісінше, бұл шарттарға операциялық жалдау шарттары үшін айқындалған есепке алу тәртібін қолданатындығын белгіледі.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің және сатуға арналған жылжымайтын мүліктің жіктелуі

Топ жылжымайтын мүлік сатуға арналған жылжымайтын мүлік немесе инвестициялық жылжымайтын мүлік болып табылатындығын былайша айқындайды:

- Инвестициялық жылжымайтын мүлікке Топтың қызметінде пайдалану үшін қолданылмайтын, операциялық қызметте сатуға арналмаған, бірінші кезекте жалға беруден кіріс немесе капитал құнының өсімінен кіріс алу үшін ұсталатын пәтерлер, паркингтер және коммерциялық үй-жайлар кіреді.
- Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке операциялық қызметте сатуға арналған жылжымайтын мүлік кіреді. Негізінен, бұл Топ құрылыс аяқталғаннан кейін сатқысы келген пәтерлер, паркингтер және коммерциялық үй-жайлар.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің және сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құны

Инвестициялық жылжымайтын мүлік өзіндік құны бойынша бухгалтерлік есепте жинақталған тозу мен құнсыздану бойынша жинақталған шығындарды шегеру арқылы көрсетіледі. Әділ құн соған ұқсас сипаттамалары мен орналасқан жері бар жылжымайтын мүлікпен жуырда жасалған мәмілелердің негізінде айқындалады. Инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құны *6-ескертемеде* ашылып көрсетілген.

Сатуға арналған жылжымайтын мүлік өзіндік құнының ең азы және таза өткізу құны (ТӨҚ) бойынша көрсетіледі. Сатуға арналған жылжымайтын мүлік үшін ӨТҚ есепті күнге қолданылатын нарықтық конъюнктура мен бағаларды ескере отырып бағаланады және Топ тиісті жуырдағы нарықтық операцияларды назарға ала отырып айқындайды.

Сенімгерлік басқару шарттары

2018 жылдың ішінде Топ байланысты тарап «Біріккен химия компаниясы» ЖШС-пен (бұдан әрі – «БХК») БХК-ның келесі еншілес компаниялардағы үлестерін басқаруға арналған сенімгерлік басқару шартын жасады: «Тараз химиялық парк» Арнайы экономикалық аймақты басқарушы компания» АҚ, «Karabatan Utility Solutions» ЖШС, «ХИМ-плюс» ЖШС. Сенімгерлік басқару шарттары жобалардың құрылысы аяқталғанға дейін қолданылады: «Тараз химиялық парк» Арнайы экономикалық аймақта инфрақұрылымды салу», «Ұлттық индустриалды мұнай-химия паркі» Арнайы экономикалық аймақтың инфрақұрылым объектілерін салу», тиісінше «Глифосфат, үшхлорлы фосфор, каустикалық сода мен хлор өндірісі». Топ сенімгерлік басқару шарттарын сенімгерлік басқарудың өтуіне орай БХК еншілес кәсіпорындары бақылауының болуына саралады және БХК еншілес компанияларындағы қатысу үлестерін бақылау амалы Топқа 2018 жылдың 31 желтоқсанына өтпеді деген тұжырымға келді.

Әділ құны бойынша бағаланатын опцион

«BI Corporation» ЖШС-пен жобаны бірлесіп іске асыру туралы шарттың және «EXPO Village» ЖШС-тегі (бұдан әрі – «Жобалық компания») үлесті сатып алу-сату шартының нәтижесінде Топ Жобалық компаниядағы қатысу үлесін сатып алу құқығын мойындады (*16-ескертеме*).

Топ басшылығы меншік құқығы Топқа 2018 жылдың 14 қыркүйегінен бастап, яғни 2018 жылғы 31 желтоқсан бақылау күніне қарағанда бұдан да ерте күн болып табылатын объектіні пайдалануға беру күнінен бастап өтуі тиіс деп есептейді. Топ Жобалық компаниядағы үлесті сатып алу-сату шарты қазіргі уақытта 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданылуын жалғастырады деген тұжырымға келді, өйткені оның қолданылуын тоқтатудың бірде бір жағдайы орын алмады. Осылайша, 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың «EXPO Village» ЖШС-тегі қатысу үлесінің 49,9% сатып алу құқығы бар (*16-ескертеме*).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)****Әділ құны бойынша бағаланатын опцион (жалғасы)**

Топ опционның әділ құнына талдау жасады. Өткізу шығыстарын шегере отырып опционның әділ құнын есептеу кезінде қолданылған негізгі жорамалдар былайша көрсетілген:

- Жобалық компанияның дисконтталған ақша ағындарының әдісімен (бұдан әрі – «ДАА») иелік ету үлесінің 49,9% әділ нарықтық құнының есебі тек «Жасыл квартал» Жобасының шеңберінде жүзеге асырылды.
- Болжамды ақша ағындары 2019 жылдың 12 айының ішінде жылжымайтын мүлікті сатудың негізінде есептелді.
- Модельде пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесі 10,2% тең болды.
- Мүліктің құны жасалған сатып алу-сату шарттарында көрсетілген бағалардың, сол сияқты тарихи деректердің негізінде бағаланды:
 - Тұрғын алаңы – шаршы метр үшін 385.000 теңге.
 - Коммерциялық алаң – шаршы метр үшін 400.000 теңге.
 - Паркинг – бір машина-орны үшін 1.500.000 теңге.
 - Қойма бөлмелері – шаршы метр үшін 140.000 теңге.
 - Тұрғын блоктардағы паркинг – шаршы метр үшін 84.633 теңге.
- 2019 жылға болжамды сатулар:
 - Тұрғын алаңы – шаршы метр үшін 855 теңге.
 - Коммерциялық алаң – шаршы метр үшін 1.121 теңге.
 - Паркинг – 100 машина-орны.
 - Қойма бөлмелері – шаршы метр үшін 309 теңге.
 - Тұрғын блоктардағы паркинг – шаршы метр үшін 904 теңге.

Нәтижесінде 2018 жылғы 31 желтоқсанда Топ пайда мен зиян арқылы әділ құны бойынша ескерілетін туынды құралды 352.105 мың теңге мөлшерінде бағалады (2017 жыл: 352.105 мың теңге).

Бұрын шығарылған есептілікті қайта жіктеу

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау барысында қайта жіктелетін түзетулер анықталды. Өзгерістер 8 ХҚЕС «Есеп саясаты, есеп бағалауындағы өзгерістер және қателер» сай ретроспективті түрде қолданылды, әрі бұл алдыңғы жыл үшін қаржылық ақпараттың қайта есептелуіне әкеліп соқтырды. Түзетуден болған әсер келесі кестеде ұсынылған:

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)**

Бұрын шығарылған есептілікті қайта жіктеу (жалғасы)

<i>Мың теңгемен</i>	Ескерт.	Бұрын шығарылғандай	Қайта жіктеуден түзету әсері	Қайта есептелгендей
2017 жылдың 12 айы үшін ақшаның қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп				
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары				
Овернайттар бойынша түсім	A	1.079.793	(1.079.793)	–
Өзге де түсімдер	A	203.227	1.079.793	1.283.020
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары		3.147.910	–	3.147.910

2017 жылдың 31 желтоқсанына түзетулерге ескертпелер:

- A 2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін және сол жылғы жағдай бойынша қаржылық есептілікте Топ қаржылық жалдау бойынша берешектің қысқа мерзімді бөлігін қаржы активтерінің ұзақ мерзімді бөлігінен қайта жіктемеді. 8 ХБЕС-ке сәйкес Топ 2017 жылғы 31 желтоқсанға салыстырмалы ақпараттағы жіктеуді тиісінше өзгертті.

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ**Жана стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер**

Топ бұрын ұсынылған қаржылық есептілікті қайта есептеуді қажет ететін «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» 15 ХҚЕС (IFRS) пен «Қаржы құралдары» 9 ХҚЕС-ті (IFRS) алғаш рет қолдануда.

Әр түзетудің сипаттамасы мен әсері төменде сипатталған:

15 ХҚЕС (IFRS) «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім»

15 ХҚЕС (IFRS) «Құрылыс шарттары» 11 ХҚЕС-ті (IAS), «Түсім» 18 ХҚЕС-ті (IAS) әрі тиісті түсіндірмелерді ауыстырады және кейбір жағдайлардан басқа, сатып алушылармен жасалған шарттарға орай туындайтын түсімнің кез келген баптарына қатысты қолданылады. Сатып алушылармен жасалған шарттарға орай туындайтын түсімді есепке алу үшін 15 ХҚЕС (IFRS) бес сатыны қосатын модельді көздейді және өтемақыны көрсететін сомада түсімнің мойындалуын талап етеді, соған арналған құқықты ұйым тауарлардың немесе қызметтердің сатып алушыға берілуіне айырбас ретінде алуды күтіп отыр.

15 ХҚЕС (IFRS) ұйымдар сатып алушылармен жасалған шарттарға қатысты модельдің әрбір кезеңін қолдану кезінде пайымдауды қолдануын және барлық орынды фактілер мен жағдайларды ескеруін талап етеді. Сондай-ақ стандарт шартты жасауға қосымша шығындарды және шарттың орындалуымен тікелей байланысты шығындарды есепке алуға қойылған талаптарды қамтиды. Сонымен бірге, стандарт ақпараттың үлкен көлемін ашып көрсетуді талап етеді.

Топ талдау жасап, бұл стандарт түсімді мойындау процесіне әсерін тигізбейді деген тұжырымға келді.

(a) *Жылжымайтын мүлікті сату*

Солар бойынша жылжымайтын мүліктің сатылуы орындалуға жататын жалғыз міндет болып табылатын сатып алушылармен жасалатын шарттарға 15 ХҚЕС-тің (IFRS) қолданылуы Топтың түсіміне, пайдасына немесе залалына әсер етпейді. Топ түсімнің мойындалуы активке бақылау сатып алушыға берілген уақыт сәтіне жасалады деп күтіп отыр, әрі бұл, әдетте, қабылдау-өткізу актісіне қол қойылу кезінде орын алады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

15 ХҚЕС (IFRS) «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» (жалғасы)

(б) Қызметтерді көрсету

Топ жылжымайтын мүлікті сату жөніндегі жасалған шарттың шеңберінде жылжымайтын мүлік объектілері бойынша қызметтерді көрсетпейді. Топтың шарттарға сай міндеттемесі – жылжымайтын мүлік объектісін сатып алушыға беру.

(г) Сатып алушылардан алынған аванстық төлемдер

Топ сатып алушылардан тек қысқа мерзімді аванстық төлемдерді ғана алады. Олар басқа да ағымдағы міндеттемелердің құрамында көрсетіледі.

Топ сатып алушыға уәде етілген тауарлардың берілуі мен сатып алушының мұндай тауарлардың акысын төлеу сәті арасындағы уақыт аралығы біршама қысқа болатындығын айқындады. Осылайша, Топ бұл шарттар қаржыландырудың едәуір құрамдасын қамтымайды деген тұжырымға келді.

(д) Принципалдың немесе агенттің рөлі

15 ХҚЕС-ке (IFRS) сай Топ олар сатып алушыға берілгенге дейін аталған тауарды немесе қызметті бақылайтындығын бағалауы тиіс.

Топ тауарлар сатып алушыға берілгенге дейін оларды бақылайтындығын айқындады, тиісінше, ол мұндай шарттар бойынша агент емес, принципал болып табылады. Сонымен бірге, Топ ол жылжымайтын мүлікке бақылауды белгілі бір уақыт сәтіне береді деген тұжырымға келді.

(е) Ақпараттың ашылып көрсетілуіне қойылатын талаптар

15 ХҚЕС-те (IFRS) қолданыстағы ХҚЕС-ке қарағанда ақпараттың ұсынылуы мен ашылып көрсетілуіне барынша толық талаптар қамтылған. Ұсынуға қойылатын талаптар қолданыстағы практикаға айтарлықтай өзгерістер енгізеді және Топтың қаржылық есептілігінде ашып көрсетуге талап етілетін ақпараттың көлемін айтарлықтай ұлғайтады. 15 ХҚЕС-те (IFRS) ақпараттың ашылып көрсетілуіне қойылған көптеген талаптар тіптен жаңа болып табылады және Топтың бағалауынша ақпараттың ашылып көрсетілуіне қойылған осы талаптардың кейбіреулері айтарлықтай ықпал ете алмады.

Атап айтқанда, шарттар бойынша мәміле бағасын айқындау кезінде қолданылған елеулі пайымдауларды ашып көрсетумен байланысты шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі ескертпелердің көлемі ұлғаймады.

9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары»

9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары» «Қаржы құралдары: тану және бағалау» 39 ХҚЕС-ті (IAS) ауыстырады және 2018 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. 9 ХҚЕС (IFRS) қаржы құралдарын есепке алудың барлық үш аспектісін біріктіреді: жіктеу мен бағалауды, құнсыздануды және хеджирлеуді есепке алуды.

Топ 9 ХҚЕС-ті (IFRS) бастапқы қолданылу күніне 2018 жылғы 1 қаңтарда қолданды. Бұл ретте Топ 39 ХҚЕС-ке (IAS) сәйкес ұсынылған салыстырмалы ақпаратты қайта есептемеді. 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданудың нәтижесінде туындаған айырма тікелей бөлінбеген пайда құрамында танылды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары» (жалғасы)

Төменде 2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданудың әсері көрсетілген:

Мың теңгемен	2017 жылдың 31 желтоқсанына	Қолданудан болған әсер	1 қаңтарға 2018 жыл	Түзетулер
Активтер				
Берілген қарыздар	62.331.242	(3.767.363)	58.563.879	9 (б) ХҚЕС
Несиелік мекемелердегі қаражат	41.450.537	(1.005.796)	40.444.741	9 (б) ХҚЕС
Ақша қаражаты мен оның баламалары	26.372.513	(12.987)	26.359.526	9 (б) ХҚЕС
Капитал				
Сату үшін қолда бар құралдарды қайта бағалау резерві	(289.241)	289.241	–	9 (а) ХҚЕС
Бөлінбеген пайда	16.857.119	(5.075.387)	11.781.732	9 (б) ХҚЕС

(а) Жіктеу және бағалау

9 ХҚЕС (IFRS) қаржы активтерін жіктеуге және бағалауға жаңа тәсілді қамтиды, әрі ол қаржы активтерін басқарудың бизнес-үлгісін, сондай-ақ ақша қаражаты ағындарының сипаттамаларын көрсетеді. 9 ХҚЕС (IFRS) қаржы активтерін жіктеу тәртібін үш негізгі санат бойынша белгілейді: амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын және пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын. Стандарттан 39 ХҚЕС-те (IAS) қолданылатын өтеуге дейін ұсталатын қарыздар мен дебиторлық берешектің, сату үшін қолда бар қаржы активтерінің санаттары алынып тасталған.

Жіктеуге және бағалау қатысты 9 ХҚЕС-тің (IFRS) талаптары Топқа айтарлықтай әсерін тигізбеді. Топ 39 ХҚЕС-ке (IAS) сай әділ құны бойынша бағаланған барлық қаржы активтерін әділ құны бойынша бағалауды жалғастырды.

Топтың қаржылық міндеттемелерінің жіктелуі және бағалануы өзгермеді.

Жалпы 2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданудың нәтижесінде Топ келесі жіктеулерді жүзеге асырды:

Мың теңгемен	9 ХҚЕС (IFRS) сай бағалау санаты		
	Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша	Амортизация ланған құны бойынша	БЖК арқылы әділ құны бойынша
39 ХҚЕС (IAS) сай бағалау санаты			
Айналымдағы активтер			
Қарыздар мен дебиторлық берешек			
Берілген қарыздар	58.563.879	–	58.563.879
Сауда дебиторлық берешек	41.221	–	41.221
Несиелік мекемелердегі қаражат	40.444.741	–	40.444.741
Сату үшін қолда бар			
Сату үшін қолда бар қаржы активтері	2.443.193	–	2.443.193
Әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері			
Әділ құны бойынша ескерілетін опцион	352.105	352.105	–
	352.105	99.049.841	2.443.193

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

*9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары» (жалғасы)**(б) Құнсыздану*

9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдану Топ қаржы активтері бойынша құнсызданудан болған залалдарға қатысты пайдаланатын есепке алу тәртібін түбегейлі өзгертті. 39 ХҚЕС-те (IAS) пайдаланылатын және болған залалдарға негізделген әдіс болжамды күтілетін несие залалдарының (КНЗ) моделіне ауыстырылды. 9 ХҚЕС (IFRS) Топ пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржы активтері, сондай-ақ қаржы кепілдіктері бойынша күтілетін несиелік залалдардың бағалау резервін көрсетуін талап етеді.

Күтілетін несиелік залалдар Топқа шарттарға сәйкес тиесілі болатын ақша ағындары мен Топ алынуын күтіп отырған барлық ақша ағындары арасындағы айырма ретінде есептеледі.

Сауда және басқа да дебиторлық берешекке қатысты Топ стандартта көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданды және бүкіл мерзім үшін күтілетін несие залалдарын есептеді. Топ қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген несие залалдарының пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

Топ осы стандарттың бастапқы қолданылу күні кіретін, 4.786.146 мың теңге мөлшерінде есепті кезең басына жинақталған залал қалдығын түзету ретінде бастапқыда қолданудың жиынтық әсерін мойындай отырып, 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданады.

Төменде кезең соңына 39 ХҚЕС-ке (IAS) сәйкес құнсызданудың бағалау резервтерінің 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес айқындалған кезең басындағы залалдарға бағалау резервтерімен салыстыру көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2017 жылдың 31 желтоқсанына 39 ХҚЕС-ке (IAS) сай құнсызданудың бағалау резерві		2018 жылдың 1 қаңтарына 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сай КНЗ	
	9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданудың әсері			
39 ХҚЕС-ке (IAS) сай берілген қарыздар / 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сай амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	1.082.281	3.767.363	4.849.644	
Несиелік мекемелердегі қаражат / 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сай амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	–	1.005.796	1.005.796	
Ақша қаражаты мен оның баламалары / 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сай амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	–	12.987	12.987	
	–	4.786.146	5.868.427	

(в) Хеджирлеуді есепке алу

Топ есепті күнге 9 ХҚЕС (IFRS) пен 39 ХҚЕС-ке (IAS) сай хеджирлеу қатынастарының жоқ екендігін айқындады. Тиісінше, 9 ХҚЕС-ті қолдану Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

*9 ХКЕС (IFRS) «Қаржы құралдары» (жалғасы)**(в) Хеджирлеуді есепке алу (жалғасы)*

Топ 2018 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енетін қолданыстағы стандарттарға бірқатар жаңа стандарттар мен түзетулерді алғаш рет қолданды. Бұл стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер Топқа айтарлықтай әсерін тигізбеді.

- *«Шетел валютасындағы операциялар және алдын ала төлем»* 22 КРМФО (IFRIC) түсіндіру;
- *«Инвестициялық жылжымайтын мүлікті санаттан санатқа ауыстыру»* 40 ХКЕС-ке (IAS) түзетулер;
- *«Акциялардың негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды жіктеу және бағалау»* 2 ХКЕС-ке (IFRS) түзетулер;
- *9 ХКЕС-ті (IFRS) «Қаржы құралдары» 4 ХКЕС-пен (IFRS) «Сақтандыру шарттары»* бірге қолдану 4 ХКЕС-ке (IFRS) түзетулер;
- 28 ХКЕС (IAS) *«Қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар»* – жылжымайтын мүлік объектілерін әділ құны бойынша пайда немесе зиян арқылы бағалау шешімі әрбір инвестиция үшін бөлек қабылдануы тиіс екендігін түсіндіру;
- 1 ХКЕС (IFRS) *«Хатықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану»* – ХКЕС-ті алғаш рет қолданатын компаниялар үшін қысқа мерзімді босатуларды жою.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген стандарттары мен түсіндірмелері келтіріледі. Топ осы стандарттарды олардың күшіне ену күнінен бастап қолдануға ниет білдіріп отыр.

16 ХКЕС (IFRS) «Жалдау»

16 ХКЕС (IFRS) 2016 жылғы қаңтарда шығарылды және 17 ХКЕС-ті (IAS) *«Жалдау»* ауыстырады, 4 КРМФО (IFRIC) *«Келісімде жалдау белгілерінің болуын айқындау»* түсіндірмесі, 15 ПКР (SIC) *«Операциялық жалдау – стимулдар»* түсіндірмесі және 27 ПКР (SIC) *«Заңгерлік жалдау нысаны бар операциялардың мәнін айқындау»* түсіндірмесі. 16 ХКЕС (IFRS) жалдау туралы ақпаратты мойындау, бағалау, ұсыну және ашып көрсету қағидаттарын белгілейді және жалға алушылардың қаржылық жалдау үшін 17 ХКЕС-те (IAS) көзделген есепке алу тәртібі сияқты баланста есепке алудың бірыңғай моделін пайдалана отырып барлық жалдау шарттарын көрсетуін талап етеді. Стандарт жалға алушылар үшін мойындаудан екі рет босатуды көздейді – төмен құны бар активтерді жалдауға (мысалға, жеке компьютерлер) және қысқа мерзімді жалдауға (яғни, 12 айдан артық емес мерзімі бар жалдау) қатысты. Жалдаудың басталу күніне жалға алушы жалдау төлемдеріне қатысты міндеттемені (яғни жалдау міндеттемесі), сондай-ақ жалдау мерзімінің ішінде базалық активті пайдалану құқығын беретін активті (яғни пайдалану құқығы нысанындағы актив) мойындайтын болады. Жалға алушылар жалдау міндеттемесі бойынша пайыздық шығысты пайдалану құқығы нысанындағы активтің амортизациясы бойынша шығыстардан бөлек мойындауға міндетті болады. Сондай-ақ жалға алушылар белгілі бір оқиға орын алған кезде жалдау міндеттемесін қайта бағалауы тиіс (мысалға, жалдау мерзімдерінің өзгеруі, мұндай төлемдерді айқындау кезінде пайдаланылатын индекстің немесе мөлшерлеменің өзгеруі нәтижесінде келешек жалдау төлемдерінің өзгеруі). Көптеген жағдайларда жалға алушы пайдалану құқығы нысанындағы активті түзету ретінде жалдау міндеттемесін қайта бағалау сомасын ескереді. 16 ХКЕС-ке (IFRS) сәйкес жалға беруші үшін есепке алу тәртібі қазіргі уақытта қолданылатын 17 ХКЕС (IAS) талаптарымен салыстырғанда іс жүзінде өзгермейді. Жалға берушілер 17 ХКЕС (IAS) сияқты дәл сондай жіктеу қағидаттарын пайдалана отырып жалдауды жіктеуді жалғастыратын болады, бұл ретте екі жалдау түрін бөліп көрсетеді: операциялық және қаржылық. 2019 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енетін 16 ХКЕС (IFRS) жалға берушілер мен жалға алушылардан 17 ХКЕС-пен (IAS) салыстырғанда ақпараттың үлкен көлемін ашып көрсетуін талап етеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

16 ХҚЕС (IFRS) «Жалдау» (жалғасы)

16 ХҚЕС-ке (IFRS) өту

Топ 16 ХҚЕС-ті (IFRS) ұсынылған әрбір алдыңғы есепті кезеңге түрлендірілген ретроспективті түрде қолдануды жоспарлап отыр. Топ стандартты 17 ХҚЕС-ке (IAS) және 4 КРМФО (IFRIC) Түсіндірмесіне сәйкес жалдау шарттары ретінде бұрын жіктелген шарттарға қолдануды шешті. Осылайша, Топ стандартты 7 ХҚЕС-ке (IAS) және 4 КРМФО (IFRIC) Түсіндірмесіне сәйкес жалдау белгілері бар деп бұрын жіктелмеген шарттарға қолданбайды. Топ жалдау шарттарына, сондай-ақ солар бойынша базалық активтің төмен құны бар жалдау шарттарына қатысты стандартта көзделген босатуды пайдалану жөніндегі шешім қабылдады, солар бойынша жалдау мерзімі бастапқы қолдану күніне 12 айдан аспайтын мерзімді құрайды. 2018 жылы Топ 16 ХҚЕС-тің (IFRS) әсерін мұқият талдады және бұл стандарт Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсерін тигізбейді деген тұжырымға келді.

Төменде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген стандарттар келтіріледі, әрі олар Топқа қолданылмайды:

- 17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»;
- «Пайдаға салынатын салықты есептеу қағидаларына қатысты белгісіздік» 23 КРМФО (IFRIC) түсіндіру;
- «Әлеуетті теріс өтеумен мерзімінен бұрын өтеу туралы талаптар» 9 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер;
- «Инвестор мен оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорын арасындағы мәмілелерде активтерді сату немесе активтерді салу» 10 ХҚЕС (IFRS) пен 28 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер;
- «Бағдарламаға өзгерістерді енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу» 19 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер.

Шетел валютасын қайта есептеу

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі Компанияның және оның еншілес ұйымының функционалдық валютасы және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті ұсыну валютасы болып табылатын теңгемен көрсетілген.

Теңге Компания және оның еншілес ұйымы қызметін атқаратын негізгі экономикалық ортаның валютасы болып табылады. Топтың әр компаниясы өзінің жеке функционалды валютасын айқындайды және әрбір компанияның қаржылық есептілігіне қосылған баптар осы функционалдық валютада бағаланып отырады.

Шетел валюталарындағы операциялар бастапқыда Топ компанияларымен операция тану критерийлерін қанағаттандырып келген күнге қолданылатын спот-бағам бойынша функционалдық валютада ескеріледі.

Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын функционалды валютаның спот-бағамы бойынша қайта есептеледі. Барлық айырмалар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Тарихи құнның негізінде шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Әділ құны бойынша шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құн белгіленген күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі.

Ресми айырбас бағамдары ретінде Қазақстан Республикасында Қазақстандық қор биржасы («ҚҚБ») белгілеген орташа алынған валюта бағамдары пайдаланылады.

ҚҚБ 2018 жылғы 31 желтоқсанда белгілеген АҚШ долларының айырбас бағамы 1 АҚШ долларына шаққанда 384,2 теңгені құрады (2017 жылы: 1 АҚШ долларына шаққанда 332,33 теңге). 2019 жылдың 7 наурызына АҚШ долларының айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 377,95 теңге болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Кауымдасқан компанияға инвестициялар**

Кауымдасқан компания – бұл соған қатысты Топтың айтарлықтай ықпалы бар компания. Айтарлықтай ықпал – инвестициялар объектісінің қаржылық және операциялық саясатына қатысты шешімдерді қабылдауға қатысу өкілеттіктері, бірақ мұндай саясатқа қатысты бақылау немесе бірлескен бақылау.

Айтарлықтай ықпалдың немесе бірлескен бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас келеді.

Топтың оның кауымдасқан компаниясына инвестициялары үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі.

Үлестік қатысу әдісіне сәйкес кауымдасқан компанияға инвестиция алдымен бастапқы құны бойынша танылады. Инвестициялардың баланстық құны сатып алған күннен кейін туындайтын кауымдасқан компанияның таза активтеріндегі өзгерістердегі Топтың үлесі танылуы салдарынан не өседі немесе төмендейді. Кауымдасқан компанияға жататын гудвил инвестицияның баланстық құнына кіреді және амортизацияланбайды, сондай-ақ құнсыздану мәніне жеке тексеруге ұшырамайды.

Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп кауымдасқан компания қызметінің қаржы нәтижелеріндегі Топтың үлесін көрсетеді. Егер кауымдасқан компанияның капиталында тікелей танылған өзгерістер болса, Топ осындай өзгерістегі өз үлесін таниды және бұл капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қолданылғанда бұл фактіні ашады.

Топтың кауымдасқан компаниямен операциялары бойынша туындайтын жұмсалмаған пайда мен зияндар Топтың кауымдасқан компанияда қатысу үлесінің болған дәрежесінде алынып тасталды.

Кауымдасқан компанияның пайдасындағы Топ үлесі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте тікелей көрсетілген. Ол кауымдасқан компанияның акционерлеріне келетін пайданы білдіреді, және сондықтан кауымдасқан компаниялардың еншілес компанияларындағы салық салу мен бақыланбайтын қатысу үлесін есептегеннен кейін пайда ретінде айкындалады.

Кауымдасқан компанияның қаржылық есептілігі Топтың қаржылық есептілігіндей есепті кезеңде жасалады. Қажет болған жағдайда есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру мақсатында түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісі қолданылғаннан кейін Топ өзінің кауымдасқан компаниясына инвестициясы бойынша құнсызданудан келген қосымша залалын тану қажеттігін айқындайды.

Әрбір есепті кезеңде Топ кауымдасқан компанияға құйылған инвестициялардың құнсыздануының объективті куәлігінің болуын белгілейді. Мұндай куәліктер болған жағдайда, Топ құнсыздану сомасын кауымдасқан компанияның өтелетін құны мен оның баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептейді және осы соманы «Кауымдасқан компанияның пайдасындағы үлес» бабы бойынша пайда мен зияндарда мойындайды.

Кауымдасқан компанияға айтарлықтай ықпалдан айырылған жағдайда, Топ қалған инвестицияларды әділ құны бойынша бағалап, мойындайды. Едәуір ықпалдан айырылу сәтіне кауымдасқан компанияның баланстық құны мен қалған инвестициялардың әділ құны және шығарылудан болған түсімдер арасындағы айырма пайда немесе зиян құрамында мойындалады.

Активтер мен міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктеу

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте Топ активтер мен міндеттемелерді олардың қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктелуінің негізінде ұсынады. Актив қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны сату болжанса немесе ол әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде сатуға немесе тұтынуға арналса;
- ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың ішінде өткізу болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға немесе айырбастауға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ол акша қаражатын немесе олардың баламаларын білдіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Активтер мен міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктеу (жалғасы)**

Барлық басқа активтер ұзақ мерзімді ретінде жіктеледі. Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда жасау максаттары үшін ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың ішінде өтелуге тиіс болса; немесе
- Топтың есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде міндеттемелердің өтелу мерзімін ұзартуға сөзсіз құқығы болмаса.

Топ барлық басқа міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелері ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Әділ құнды бағалау

Топ мұндай қаржы құралдарын қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепті жасаудың әрбір күніне әділ құны бойынша туынды құралдар ретінде бағалайды. Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарының әділ құну және әділ құны қаржылық есептілікте ашылып көрсетілуі тиіс қаржылық емес активтер туралы ақпарат тиісінше *32-ескертілуде* және *6-ескертілуде* ашылып көрсетіледі.

Активтің сатылғаны үшін түскен немесе бағалау күніне нарық қатысушыларының арасында әдеттегі тәртіппен жасалатын мәміленің шеңберінде міндеттемелердің берілгені үшін төленген баға әділ құн болып табылады. Әділ құны бойынша бағалау активті сату немесе міндеттемені беру бойынша мәміле:

- немесе бұл актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не болмаса негізгі нарықтың жоқтығы шарттарында, бұл актив немесе міндеттеме үшін барынша қолайлы нарықта.

Топтың негізгі немесе барынша қолайлы нарыққа қол жеткізу мүмкіндігі болуы тиіс.

Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын анықтау кезінде пайдаланатын жорамалдарды қолдана отырып бағаланады, бұл ретте нарық қатысушылары өздерінің ең үздік мүдделерінде әрекет етеді деп болжануда.

Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарық қатысушысының активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланудан немесе оны мұндай активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланатын басқа нарық қатысушысына сатудан болатын экономикалық пайданы жасау мүмкіндігін ескереді.

Топ мұндай бағалау әдістерін пайдаланады, әрі олар қалыптасқан жағдайларда қолайлы болып табылады және солар үшін әділ құнды бағалау үшін жеткілікті болып табылады, бұл ретте орынды қадағаланатын бастапқы деректерді пайдалана отырып, қадағаланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны бағаланатын немесе қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құны бойынша бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған иерархиясының шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей – ұқсас активтер немесе міндеттемелер бойынша (кандай да бір түзетулерсіз) белсенді нарықта нарықтық баға белгілеулері.
- 2-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды болатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері;
- 3-деңгей – иерархияның ең төмен деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құны бойынша бағалау үшін елеулі болатын бағалау модельдері нарықта қадағаланбайтын болып табылады.

Қаржылық есептілікте мерзімді негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында Топ әрбір есепті кезеңнің соңына жіктеуді қайта талдай отырып (жалпы әділ құны бойынша бағалау үшін елеулі болатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде) иерархия көздерінің деңгейлері арасында аудару фактісін айқындайды.

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету максатында Топ активтер мен міндеттемелерді олардың сипатының, оларға тән сипаттамалар мен тәуекелдердің, сондай-ақ жоғарыда көрсетілгендей әділ құн көздерінің иерархиясында қолданылатын деңгейдің негізінде жіктеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсімді мойындау**

Топ қызметі жылжымайтын мүлікті басқарумен және құрылыспен байланысты. Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім тауарларға бақылау сатып алушыға берілгенде және өтемақыны көрсететін сомада бағаланған кезде танылады, соған құқықты Топ мұндай тауарларға немесе қызметтерге айырбас ретінде алуды күтіп отыр. Топ түсім алуды көздейтін өзі жасаған шарттарда әдетте ол принципал ретінде болады деген тұжырымға келді, өйткені әдетте Топ тауарлар сатып алушыға берілгенге дейін оларды бақылап отырады. Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсімге жататын маңызды бухгалтерлік пайымдаулар, бағалаулар мен жорамалдар туралы акпараттың ашылып көрсетілуі *3-ескертілмеде* көрсетілген.

Топ шартта айқындалған төлем талаптарын ескере отырып және салықтарды немесе алымдарды шегере отырып түсімді алуды көздейтін өзі жасаған барлық шарттар бойынша принципал ретінде болады деген тұжырымға келді. Пайданы тану үшін мынадай өлшемдер де орындалуы тиіс:

Жылжымайтын мүлікті сату

Жылжымайтын мүлікті сатудан түскен кіріс, әдетте, жылжымайтын мүлікті иелік етуден болған едәуір тәуекелдер мен пайдалар сатып алушыға өткенде мойындалады. Аяқталмаған жылжымайтын мүлік объектілеріне талап ету құқықтарын қайта табыстаудан түскен кірістер сатып алушыға қатысты талап ету құқықтарына байланысты елеулі тәуекелдер мен пайданы беру кезінде мойындалады.

Жалдан түскен кіріс

Операциялық жалға берілген инвестициялық жылжымайтын мүліктен түскен кіріс жалдау мерзімінің ішінде тік сызықты әдіс бойынша ескеріледі және оның операциялық сипатына орай түсім құрамына қосылады.

Пайыздық кіріс

Амортизациялық құны және қолда бар сатуға арналған ретінде жіктелген пайыздық қаржы активтері бағаланатын барлық қаржы құралы бойынша пайыздық кіріс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі қолданылып танылады, ол күтіліп отырған болашақ төлемдері немесе қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде ақша қаражаттың түсуін немесе, егер бұл орынды болса, қаржы активінің таза баланстық құнына немесе міндеттемеге дейін шамалы кезеңге дәл шегереді.

Құрылыс компанияларын қаржыландырудан түскен пайыздық кіріс негізгі қызметтен болған кірістердің құрамына және басқа да пайыздық кірістер бөлігінде қаржыландырудан болған кірістердің құрамына қосылады.

Шығыстарды мойындау

Шығыстар пайда болу шамасына қарай танылады және олар есептеу әдісінің негізіне жатқызылған сол кезеңде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Қарыздар бойынша шығындар

Топтың ниетіне сәйкес пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін ұзақ уақыт кезеңін міндетті түрде талап ететін активті сатып алумен, салумен немесе өндірумен тікелей байланысты қарыздар бойынша шығындар мұндай активтің бастапқы құны ретінде капиталданады. Қарыздар бойынша барлық өзге шығындар келтірілген есепті кезеңдегі шығындарға жатқызылады. Қарыздар бойынша шығындарға пайыздардың төленуі және Топ қарызға алынған қаражатпен байланысты шеккен басқа да шығындар жатады.

Табыс салығы*Ағымдағы табыс салығы*

Активтер және ағымдағы табыс салығы бойынша міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы, – есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей меншікті капиталда мойындалған баптарға қатысты ағымдағы салық жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте емес, меншікті капиталдың құрамында мойындалады. Топ басшылығы соған қатысты тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін салық декларацияларында көрсетілген позицияларды мерзімді етіп бағалайды және қажетіне қарай бағалау міндеттемелерін құрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Табыс салығы (жалғасы)***Кейінге қалдырылған салық*

Кейінге қалдырылған салық активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы есепті күнге қаржылық есептілік мақсаттары үшін уақытша айырмаларды айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері мына жағдайлардан басқа, барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мойындалады:

- кейінге қалдырылған салық міндеттемесі бизнестерді біріктіру болып табылмайтын операцияның барысында гудвилді, активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік табысқа да, сол сияқты салық салынатын табысқа немесе шығынға ықпал етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан ұйымдарға, сондай-ақ бірлескен кәсіпкерлікке қатысу үлестермен инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасын қалпына келтіру мерзімдерін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Кейінге қалдырылған салық активтері, мына жағдайлардан басқа, соған қарсы есептен шығарылатын уақыт айырмалары, келешек кезеңдерге ауыстырылған пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен пайдаланылмаған салық шығындары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайданың болуы ықтимал болатын дәрежеде барлық есептен шығарылатын уақыт айырмалары, келешек кезеңдерге ауыстырылған пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық шығындары бойынша мойындалады:

- есептен шығарылатын уақыт айырмасына қатысты кейінге қалдырылған салық активі бизнестерді біріктірудің салдарынан емес пайда болған және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік табысқа да, сол сияқты салық салынатын табысқа немесе шығынға ықпал етпейтін активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан ұйымдарға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен кәсіпкерлікке қатысу үлестерімен байланысты есептен шығарылатын уақыт айырмаларына қатысты кейінге қалдырылған салық активтері уақыт айырмалары келешекте қалпына келтіріледі және соған қарсы уақыт айырмалары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайда орын алады деген айтарлықтай ықтималдылық бар дәрежеде ғана мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есепті күнге қайта қаралып, кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын пайданы алу ықтималдылығы шамалы деп бағаланатын дәрежеде азаяды. Мойындалмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда кейінге қалдырылған салық активтерін өтеуге мүмкіндік береді деген ықтималдық туындаған дәрежеде ғана мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын немесе іс жүзінде қабылданған салық мөлшерлемелеріне (және салық заңнамасына) сүйене отырып активті өткізу немесе міндеттемені өтеу кезеңінде қолданылады деп күтілетін салық мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Пайда немесе шығын құрамында мойындалған баптарға қатысты кейінге қалдырылған салық пайда немесе шығын құрамында мойындалмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізіндегі операцияларға сәйкес не болмаса басқа да жиынтық кірістің құрамында немесе тікелей меншікті капиталда мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері, егер зани тұрғыдан қорғалған ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерді есепке алу құқығы болса және кейінге қалдырылған салықтар дәл сол салық салынатын ұйымға немесе салық органына қатысты болса, бір біріне қарсы есепке алынады.

Қызметкерлерге сыйақылар*Әлеуметтік салық*

Топ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының талаптарына сәйкес әлеуметтік салық төлейді. Әлеуметтік салық бойынша шығыстар олардың пайда болу сәтіндегі шығыстарға жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)**

Белгіленген жарналары бар зейнетақы жоспарлары

Топ арнайы зейнетақы қорларына жарна ретінде өз қызметкерлерінің жалақысынан 10% дейін ұстап қалады. Заңнаманың талаптарына сәйкес зейнетақы төлемдері бойынша жауапкершілік қызметкерлердің мойындарында жатыр, бұл ретте Топтың қызметкерлерге еңбек қызметін аяқтағаннан кейін өтемақыларды төлеу бойынша ағымдағы немесе келешек міндеттемелері жоқ.

Қаржы активтері*Бастапқы тану және бағалау*

Қаржы активтері алғаш рет танылғанда кейіннен амортизацияланған құны бойынша, басқа да жиынтық кіріс (БЖК) арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі. Қаржы активтерінің бастапқыда танылған кездегі жіктелуі шартта көзделген қаржы активі мен Топ бұл активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына тәуелді болады. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ қаржы активтерін бастапқыда пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы активтері жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құны бойынша бағалайды. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешек 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес айқындалған мәміленің бағасы бойынша айқындалады.

Қаржы активін амортизацияланған құны бойынша немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеу және бағалау үшін осы активтің шарттық талаптары борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана» болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздеуі қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әрбір құралдың деңгейінде жасалады.

Топ қаржы активтерін басқару үшін пайдаланатын бизнес-модель ақша ағындарын әкелу мақсатында Топ өзінің қаржы активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағындарының шартта көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де салдары болатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта қабылданған ережелермен белгіленген мерзімде активтердің берілуін талап ететін қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер («стандартты талаптарда» жасалатын сауда) мәміленің жасалу күніне, яғни Компания активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өз мойнына алған күнге мойындалады.

Топтың қаржы активтеріне ақша қаражаты мен оның баламалары, қаржылық жалдау бойынша берешек, берілген қарыздар, мемлекеттік облигациялар, сауда және басқа да дебиторлық берешек жатады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері төрт санатқа жіктеледі:

- амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- жинақталған пайда мен зияндарды кейіннен қайта жіктей отырып басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- мойындау тоқтаған кезде жинақталған пайда мен зияндарды кейіннен қайта жіктеместен басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, ұйымның қарауына қарай жіктелген қаржы активтері (үлестік құралдар);
- пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар)

Бұл санат Топ үшін барынша орынды болып табылады. Топ қаржы активтерін амортизацияланған құны бойынша бағалайды, егер келесі талаптардың екеуі де орындалса:

- қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген акша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады; және
- қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын акша ағындарын алуды негіздейді.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе зияндар активтің мойындалуы тоқтаған, ол түрлендірілген немесе құнсызданған жағдайда пайданың немесе зиянның құрамында мойындалады. Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына Топ берілген қарыздарды, сауда және басқа да дебиторлық берешекті, несиелік мекемелердегі қаражатты, акша қаражаты мен оның баламаларын жатқызады.

Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар)

Топ борыштық құралдарды, егер келесі талаптардың екеуі де орындалатын болса, басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланады:

- бизнес-модельдің шеңберінде ұсталатын қаржы активі, оның мақсаты шартта көзделген акша ағындарын алу, сол сияқты қаржы активтерін сату болып табылады; және
- қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын акша ағындарын алуды негіздейді.

Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар болған жағдайда, пайыздық кіріс, валюта бағамдарының қайта бағалануы және мұндай залалдардың құнсыздануынан немесе қалпына келтірілуінен болған залалдар пайда немесе зиян туралы есепте танылады және амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтеріндей дәл осылайша есептеледі. Әділ құнның қалған өзгерістері басқа да жиынтық кірістің құрамында танылады. Мойындалу тоқтаған кезде басқа да жиынтық кірістің құрамында танылған әділ құн өзгерістерінің жинақталған сомасы пайданың немесе зиянның құрамына қайта жіктеледі. Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар санатына, Топ басқа да айналымнан тыс қаржы активтерінің құрамына қосылған, бағасы белгіленетін борыштық құралдарға жасалған инвестицияларды жатқызады. 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың мемлекеттік облигациялары – басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері бар.

Топтың қарауына қарай басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған деп жіктелген қаржы құралдары (үлестік құралдар)

Бастапқы мойындау кезінде Топ өз қарауына қарай, бірақ одан кейіннен бас тарту құқығынсыз, үлестік құралдарға жасалған инвестицияларды басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеу жөнінде шешім қабылдай алады, егер олар «Қаржы активтері: ұсыну» 32 ХҚЕС-ке (IAS) сай меншікті капиталдың анықтамасына жауап бермесе және саудаға арналмаса. Мұндай жіктеу туралы шешім әрбір құрал бойынша бөлек қабылданады. Мұндай қаржы активтері бойынша пайда мен залалдар ешқашан пайданың немесе зиянның құрамына жіктелмейді. Дивидендтер, Топ қаржы активі құнының бір бөлігінің өтемақысы ретінде мұндай түсімдерден пайда алған жағдайлардан басқа, дивидендтерді алуға құқық белгіленгенде пайда немесе зиян туралы есепте басқа да кіріс ретінде танылады. Мұндай жағдайда осындай пайда басқа да жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Топтың қарауына қарай басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған деп жіктелген үлестік құралдар құнсыздану мәніне бағаланбайды. 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың ол бастапқыда мойындалған кезде айқындалған басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері жок.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына саудаға арналған қаржы активтері, пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын деп бастапқыда танылған кезде Топтың қарауына қарай жіктелген қаржы активтері немесе міндетті түрде әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері жатады. Жақын арада сату мақсатымен сатып алынған болса, қаржы активтері саудалауға арналған деп жіктеледі. Бөлек ендірілген туынды құралдарды коса алғанда, туынды құралдар, олар Топтың қарауына қарай тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды коспағанда, саудаға арналған деп жіктеледі. Солар бойынша ақша ағындары борыштың негізгі сомасының және пайыздардың есебінен тек төлемдер болып табылмайтын қаржы активтері пайдаланылатын бизнес-модельге қарамастан пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша жіктеледі және бағаланады. Амортизацияланған құны бойынша немесе жоғарыда сипатталғандай басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдарды жіктеуге арналған критерийлерге қарамастан бастапқыда танылған кезде Топ борыштық құралдарды өз қарауына қарай, егер мұндай жіктеу амалы есептегі сәйкессіздікті жоятын болса немесе айтарлықтай азайтатын болса, пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктей алады. Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері қаржылық жағдай туралы есепте әділ құны бойынша ескеріледі, ал олардың әділ құнының таза өзгеруі пайда немесе зиян туралы есепте танылады. Бұл санатқа Топ өз қарауына қарай, бас тарту құқығынсыз, басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған деп жіктемеген туынды құралдар мен бағасы белгіленетін үлестік құралдарға инвестициялар жатады. Бағасы белгіленетін үлестік құралдар бойынша дивидендтер, оларды алу құқығы белгіленгенде, пайда немесе зиян туралы есепте басқа да кіріс ретінде танылады.

Негізгі шарттарға ендірілген туынды құралдар, жекелеген туынды құралдар ретінде ескеріледі және егер оларға тән экономикалық сипаттамалар мен тәуекелдер негізгі шарттардың тәуекелдерімен және сипаттамаларымен тығыз байланысты болып табылмаса және осы негізгі шарттар саудаға арналмаса және табыс немесе шығын арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын деп жіктелмесе, әділ құны бойынша көрсетіледі. Осы сияқты ендірілген туынды құралдар әділ құны бойынша бағаланады, ал олардың әділ құнының өзгеруі қаржылық кірістердің немесе қаржылық шығыстардың құрамында есепте мойындалады. Есепке алу тәртібін қайта қарау өйтпеген жағдайда қажет болуы мүмкін ақша ағындарының елеулі өзгеруіне әкеліп соқтыратын шарт талаптарында өзгерістер болған жағдайда не болмаса қаржы активті қайта жіктелген және ол пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын санатынан аударылған жағдайда жасалады.

Мойындауды тоқтату

Қаржы активі (немесе қолданылуына қарай – қаржы активінің бір бөлігі немесе сол сияқты қаржы активтері тобының бір бөлігі) қаржылық жағдай туралы есепте мойындалуын тоқтатады, егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса.
- Топ активтен ақша ағымын алу құқығын берсе не болмаса үшінші тарапқа түсетін ақша ағымдарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша ешбір елеулі кідірусіз төлеу бойынша өз мойнына міндеттеме алса; және не болмаса (а) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы берсе, не болмаса (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы бермей, оларды сақтамаса, бірақ осы активтің бақылауын берсе.

Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады.

Берілген актив бойынша кепіл нысанын қабылдайтын жалғасқан қатысу мынадай шамалардың ең азы бойынша танылады: активтің бастапқы ағымдағы құны немесе төленуін Топ талап етуі мүмкін ең көп соманың ең азы бойынша мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Қаржы активтерінің құнсыздануы*

Топ пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық борыштық құралдарға қатысты күтілетін несие залалдарына (КНЗ) бағалау резервін мойындайды. КНЗ шартқа сәйкес тиесілі болатын ақша ағындары мен Топ бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамамен алынған мәнін пайдалана отырып дисконтталған алуды күтіп отырған барлық ақша ағындарының арасындағы айырманың негізінде есептеледі. Күтілетін ақша ағындарына ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын несие сапасын арттырудың басқа тетіктерінен болатын ақша ағындары жатады.

КНЗ екі кезеңде танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап несие тәуекелі айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық күтілетін несие залалдары) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін несие залалдарына қатысты залалдарға бағалау резерві құрылады. Солар бойынша бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралдары үшін несие тәуекелі айтарлықтай ұлғайған дефолттың орын алу мерзімдеріне қарамастан (бүкіл мерзім үшін күтілетін несие залалдары) осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімінің ішінде күтілетін несие залалдарына қатысты залалдарға бағалау резерві құрылады.

Сауда дебиторлық берешекке және шарт бойынша активтерге қатысты Топ КНЗ-ны есептеу кезінде жеңілдетілген тәсілді қолданады. Тиісінше, Топ несие тәуекелінің өзгерістерін қадағаламайды, ал оның орнына әрбір есепті күнге бүкіл мерзім үшін күтілетін несие залалдарына тең сомда залалдарға бағалау резервін мойындайды. Топ қарыз алушылар мен жалпы экономикалық талаптарға тән болатын болжамды факторларды ескере отырып түзетілген несие залалдарының пайда болуының өткен тәжірибесіне сүйене отырып бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланды.

БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдарға қатысты Топ төмен несиелік тәуекел туралы оңайлатуды қолданады. Әрбір есепті күнге Топ тым аса шығын немесе күш жұмсамай қолжетімді болатын барлық негізделген әрі расталатын ақпаратты пайдалана отырып, борыштық құралдың төмен несиелік тәуекелі бар құрал болып табылатындығын бағалайды. Мұндай бағалауды жүргізу кезінде Топ борыштық құралдың ішкі несие рейтингісін қайта қарайды. Сонымен бірге, Топ несиелік тәуекелдің едәуір ұлғаюы болды деп есептейді, егер шартта көзделген төлемдер мерзімі 30 күннен артық өтсе. 2018 жылдың 31 желтоқсанына және 2017 жылдың 31 желтоқсанына Топтың БЖК арқылы бағаланатын борыштық бағалы қағаздары болды.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі ақша қаражаты мен оның баламаларына банктердегі ақша қаражаты және кассадағы қолма қол ақша, сондай ақ бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аспайтын қысқа мерзімді депозиттер жатады.

Қарыздар мен дебиторлық берешек

Ұзақ мерзімді депозиттерді қоса алғанда, қарыздар мен дебиторлық берешек белсенді нарықта жүрмейтін белгіленген немесе айқындалатын төлемдері бар туынды емес қаржы активтерін білдіреді. Бастапқыда мойындалғаннан кейін осы сияқты қаржы активтері құнсызданудан болған шығындарды шегере отырып, тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып айқындалған амортизациялық құны бойынша бағаланады. Амортизацияланған құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану негізіндегі амортизация жиынтық кірістер туралы шоғырландырылған есепте қаржыландырудан түскен кірістердің құрамына жатқызылады. Құнсызданумен негізделген шығыстар қарыздар болған жағдайда қаржыландыру бойынша шығындар құрамында және дебиторлық берешек болған жағдайда басқа да операциялық шығыстардың құрамында жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялар

Сату үшін қолда бар қаржылық инвестицияларға борыштық бағалы қағаздар жатады. Осы санаттағы борыштық бағалы қағаздар – топ белгісіз уақыт кезеңі ішінде ұстап отырғысы келетін және өтімділікті қамтамасыз ету мақсатында немесе нарықтық талаптардың өзгеруіне жауап ретінде сатылу мүмкін бағалы қағаздар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялар (жалғасы)**

Бастапқы бағаланғаннан кейін сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялар әділ құны бойынша бағаланады, ал солар бойынша жұмсалмаған кірістер немесе шығыстар инвестициялардың мойындалуы тоқтаған сәтке дейін сату үшін қолда бар құралдар қорының құрамында басқа да жиынтық кіріс ретінде танылады, әрі онда жинақталған кірістер немесе шығыстар басқа да операциялық кірістің құрамында не болмаса оған шығыстар жиналып қалған инвестиция құнсызданған болып есептелген сәтке дейін танылады және сату үшін қолда бар құралдар қорынан пайда немесе залал құрамына қайта жіктеледі және қаржыландыру бойынша шығындар ретінде танылады. Сату үшін қолда бар қаржылық инвестицияларды ұстау кезеңінде алынған пайыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша пайыздық кірістер ретінде көрсетіледі.

Топ сату үшін қолда бар өзінің қаржы активтерін оларды таяу арада сату мүмкіндігі және ниетінің болуы туралы жорамал жасау затына бағалайды. Егер Топ солар үшін белсенді нарықтардың болмауының салдарынан мұндай қаржы активтерімен сауда жасауға шамасы келмесе және басшылықтың оларды таяу арада сатуға қатысты ниеті өзгеріп кетсе, Топ өте сирек жағдайларда мұндай қаржы активтерін қайта жіктеу туралы шешімді қабылдай алады.

Қарыздар мен дебиторлық берешек санатына қайта жіктеу, егер қаржы активтері қарыздар мен дебиторлық берешек анықтамасын қанағаттандырса және бұл ретте Топтың осы активтерді таяу арада немесе өтеуге дейін ұстап отыруға мүмкіндігі болса және ниет білдірсе, рұқсат етіледі. Өтеуге дейін ұсталатын құралдардың санатына қайта жіктеу, тек егер компанияның қаржы активін өтеуге дейін ұстап тұру мүмкіндігі болса және ұстағысы келсе ғана, рұқсат етіледі.

«Сату үшін қолда бар» санатының құрамынан қайта жіктелген қаржы активтері жағдайында қайта жіктеу күніне әділ құны жаңа амортизацияланған құнға айналады, ал осының алдында капитал құрамында мойындалған соған байланысты кірістер немесе шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып инвестициялардың қалған мерзімінің бойынша пайда немесе залал құрамында амортизацияланады. Жаңа амортизациялық құн бағалауы мен күтілетін ақша ағындарының арасындағы айырма тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып активті пайдаланудың қалған мерзімінің бойында амортизацияланады. Егер кейіннен актив құнсызданған деп белгіленсе, меншікті капиталда көрсетілген сома жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қайта жіктеледі.

Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда танылған кезде пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер, несиелер мен қарыз алулар немесе кредиторлық берешек ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер алдымен олармен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындарды шегере отырып (несиелер, қарыздар мен кредиторлық берешек болған жағдайда), әділ құны бойынша танылады.

Топтың қаржылық міндеттемелеріне кредиторлық берешек, Бас компанияның қарыздары жатады.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді одан кейінгі бағалау олардың жіктелуіне былайша тәуелді болады:

Кредиторлық берешек

Кредиторлық берешек бойынша міндеттемелер Топқа шоттардың жазылып берілуіне қарамастан алынған тауарлар мен көрсетілген қызметтер үшін келешекте төленуі тиіс болатын соманың әділ құны болып табылатын бастапқы құн бойынша ескеріледі.

Бас компаниядан алынған қарыз

Бас компаниядан алынған қарыз бастапқы танудан кейін тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі. Тиісті кірістер мен шығыстар міндеттемелерді тану тоқтатылған кезде, сондай-ақ амортизацияның есептелуіне қарай жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)**Бас компаниядан алынған қарыз (жалғасы)*

Амортизациялық құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлемені амортизациялау жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржыландыру шығыстарының құрамына кіреді.

Тануды тоқтату

Егер міндеттеме өтелсе, жойылса немесе оның қолданылу мерзімі өтіп кетсе, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі қаржылық міндеттеменің мойындалуы тоқтатылады.

Егер Бас компанияның алдындағы қаржылық міндеттеме біршама айырмашылығы бар шарттарда Бас компанияның алдындағы өзге міндеттемеге ауыстырылса немесе, егер бар қаржылық міндеттеменің талаптары біршама өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерістер бастапқы міндеттемені тануды тоқтату және жаңа міндеттемені тануды бастау деп есептеледі, ал олардың баланстық құнындағы айырма капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Қаржы құралдарының өзара есепке алынуы

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алынуы тиіс, ал нетто-сомасы қазіргі сәтте мойындалған сомаларды өзара есепке алуға, сондай-ақ нетто-негізде есеп айырысу ниетіне не болмаса активтерді өткізуге және осымен бірге міндеттемелерді өтеуге заңгерлік құқық болғанда ғана қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылуы тиіс.

Құрылыс компанияларына берілген аванстар

Құрылыс компанияларына берілген аванстар жылжымайтын мүлік объектілерін салу үшін төленген аванстық төлемдерді білдіреді, әрі ол кейіннен инвестициялық жылжымайтын мүлік не болмаса өткізуге арналған жылжымайтын мүлік ретінде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылады. Құрылыс компанияларына берілген аванстар, егер болса, құнсыздануды шегеру арқылы үлестік қатысу шарттарын жасау күніне құны (нақты аударылған сома) бойынша бағаланады. Объектіге қатысты меншік құқығының құрылыс компаниясынан Топқа ауысу сәтіне құрылыс компанияларына берілген аванстың баптары жабылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Инвестициялық жылжымайтын мүлікке жалдау ақысын немесе капитал құнының өсуінен түскен кірісті алу үшін ұсталатын жылжымайтын мүлік кіреді.

Жалдау талаптарында меншіктегі жылжымайтын мүлік инвестициялық жылжымайтын мүліктің анықтамасына сәйкес келгенде инвестициялық жылжымайтын мүлік ретінде жіктеледі. Жалдау бойынша міндеттемелер I7 ХҚЕС (IAS) сәйкес жалға алынатын жылжымайтын мүлік сыйақысының әділ құны бойынша танылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік алғашында бастапқы құны бойынша бағаланады, оған мәміле бойынша шығындар қосылады. Баланстық құнға, егер оларды мойындау критерийлері орындалса, мұндай шығындардың пайда болуы сәтіне қолдағы инвестициялық жылжымайтын мүліктің бөліктерін ауыстыру құны кіреді және инвестициялық жылжымайтын мүлікке ағымдағы қызмет көрсету шығындарын шегеріп тастайды. Бастапқы танылғаннан кейін инвестициялық жылжымайтын мүлік жинақталған тозу мен жинақталған құнсыздануды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Тозу оның пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде тік әдіспен есептеледі, әрі оның мерзімі 50 жылды құрайды.

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте инвестициялық жылжымайтын мүліктің танылуы ол шығарылған кезде не болмаса, егер ол пайдаланудан шығарылған жағдайда және оның шығуынан келешекте экономикалық пайда күтілмеген жағдайда тоқтатылады. Есептен шығарылудан болған таза түсімдер мен активтің баланстық құнындағы айырма оның мойындалуы тоқтаған есепті жыл үшін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Инвестициялық жылжымайтын мүлік (жалғасы)**

Инвестициялық жылжымайтын мүлік санатына не болмаса одан аудару жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатында өзгерістер болғанда ғана жүзеге асырылады. Инвестициялық жылжымайтын мүліктен меншік иесі алып отыратын жылжымайтын мүлік объектісіне аудару кезінде кейінгі есепке алу мақсаттары үшін шартты бастапқы құны пайдалану мақсаттарын өзгерту сәтіне әділ құнды білдіреді. Меншік иесі алып отырған жылжымайтын мүлік объектісі инвестициялық жылжымайтын мүлік объектісіне айналған жағдайда, Топ мұндай жылжымайтын мүлікті пайдалану мақсаттарын өзгерту сәтіне дейін негізгі құралдарды есепке алу саясатына сәйкес ескереді.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік оның баланстық құны жалғасып отырған пайдаланудың нәтижесінде емес, сату арқылы өтеледі деп күтілгенде, сату үшін ұсталатын айналымнан тыс активтердің санатына аударылады. Егер жылжымайтын мүлік осы сияқты жылжымайтын мүлікті сату үшін әдеттегідей болатын шарттарда өзінің ағымдағы күйінде дереу сатыла алса, сондай-ақ сату мүмкіндігі жоғары болса, мұндай шарт сақталған болып есептеледі.

Басқа да ұзақ мерзімді активтер

Басқа да ұзақ мерзімді активтерге келешекте қаржылық жалға беруге арналған жылжымайтын мүлік не болмаса сол бойынша есепті күнге оның баланстық құны қалайша өтелетіндігі анықталмаған жылжымайтын мүлік кіреді. Басқа да ұзақ мерзімді активтер мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, бастапқы құны бойынша бағаланады. Бастапқы мойындалғаннан кейін басқа да ұзақ мерзімді активтер жинақталған құнсыздануды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Басқа да ұзақ мерзімді активтер амортизацияланбайды. Басқа да ұзақ мерзімді активтер санатына не болмаса одан аудару жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатында өзгерістер болғанда ғана жүзеге асырылады.

Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесі біріктіру нәтижесінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніне олардың әділ құны болып табылады. Алғашқы рет мойындалғаннан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығындарды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Өнімдерді әзірлеуге капиталға айналдырылған шығындарды қоспағанда, топ ішінде жасалған материалдық емес активтер капиталға айналмайды және тиісті шығыс олар пайда болған есепті жыл үшін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар.

Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзімнің ішінде амортизацияланады және егер мұндай материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес актив үшін амортизация кезеңі мен оны есептеу әдісі кем дегенде әрбір есепті кезеңнің соңында қайта каралады.

Пайдалы пайдаланудың болжамды мерзімінің немесе активте көрсетілген келешек экономикалық пайданы тұтынудың болжамды құрылымының өзгеруі кезеңнің немесе жағдайға қарай амортизацияны есептеу әдісінің өзгеруі ретінде жеке қаржылық есептілікте көрсетіледі және есепті бағалаудың өзгеруі ретінде ескереді. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активке арналған шығындар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активті мойындауды тоқтатудан болған кіріс немесе шығыс активтің есептен шығарылуынан түскен таза түсім мен активтің баланстық құнының арасындағы айырма ретінде өлшенеді және мұндай активті мойындауды тоқтату сәтіне жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Материалдық емес активтер негізінен бағдарламалық камтамасыз ету мен лицензиялардан құралады. Материалдық емес активтер, әдетте бес жылдан он жылға дейінгі мерзімді құрайтын олардың пайдалы қызметін есептеу мерзімі ішінде желілік негізде өтелінеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Негізгі құралдар**

Негізгі құралдар жинақталған амортизацияны және/немесе олар болған жағдайда құнсызданудан болған жинақталған шығындарды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Мұндай құнға құрал-жабдықтардың бөлшектерін ауыстыру құны және егер оларды капиталдандыру критерийлері орындалса, ұзақ мерзімді құрылыс жобалары болған жағдайда қарыздар бойынша шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың едәуір құрамдастарын ауыстыру қажет болғанда, Топ осы сияқты құрамдастарды оларға тән болатын дербес пайдалы қызмет ету мерзімдерімен жекелеген активтер ретінде мойындайды және оларды лайықты түрде амортизациялайды. Сол сияқты, негізгі техникалық шолып тексеруді жүргізген кезде сонымен байланысты шығындар, егер мойындаудың барлық критерийлері орындалса, құрал-жабдықты ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында мойындалады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар олар болған сәтте жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Тозу активтердің пайдалы қызметін келесі есепті мерзімдерінің ішінде желілік әдіспен есептеледі:

	Жылдар
Ғимарат	
Офистік құрал-жабдықтар	46-50
Көлік құралдары	3-10
	4-7

Бұрын мойындалған негізгі құралдарды мойындауын тоқтату олардың шығуы кезінде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығуынан экономикалық пайданы алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке кіргізіледі.

Активтерді тарату құны, пайдалы қызмет ету мерзімі және амортизация әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің соңында сараланады және қажет болғанда түзетіледі.

Негізгі құралдарға көбінесе әкімшілік ғимарат, жер және кеңсе жабдықтары жатады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Топ әрбір есепті күнге активтің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындайды. Мұндай белгілер болғанда немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тестілеуді орындау қажет болса, Топ активтің өтелетін құнын бағалайды.

Активтің өтелетін сомасы немесе ақша ағындарын жасайтын құнсыздану – келесі өлшемдердің ең үлкені: есептен шығару шығындарын және активті пайдалану құндылығын (ақша қаражатын жасайтын бірліктер) шегере отырып активтің (ақша қаражатын жасайтын бірліктер) әділ құны. Өтелетін сома негізінен актив басқа активтер немесе активтердің топтары тудыратын ағындардан тәуелсіз ақша ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда, жекелеген актив үшін аныкталады.

Егер активтің немесе ақша қаражатын тудыратын бірліктің баланстық құны оның өтелетін сомадан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтелетін құнына дейін есептен шығарылады.

Пайдаланудан болатын құндылықты бағалау кезінде болашақтағы ақша ағындары келтірілген құнға дейін дисконттау мөлшерлемесі бойынша активке тән ақша мен тәуекелдердің уақытша құнын ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейін дисконтталады. Есептен шығаруға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық операциялар ескеріледі. Олар болмаған кезде бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Мұндай есептеулер бағалау коэффициенттерімен, акциялар нарығында еркін айналыста болатын баға белгілеулерімен немесе әділ құнның басқа да қолжетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ жекелеген активтер жататын әрбір ақша қаражатын тудыратын бірлік үшін бөлек әзірленетін мұқият жоспарларға және болжамды есептеулерге сүйене отырып құнсыздану сомасын айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжамды есеп айырысулар әдетте 5 (бес) жылға жасалады. Ұзақ мерзімді өсім үрдістері бесінші жылдан кейін болжанатын келешек ақша ағындарына қатысты есептеліп, қолданылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)**

Қайта бағалау өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған бұрынғы қайта бағаланған жылжымайтын мүлік объектілерін қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы жиынтық шығын туралы есепте танылатын жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан болатын залалдар. Мұндай жылжымайтын мүлік объектілері болған жағдайда құнсыздану залалы басқа да жиынтық кірістің құрамында бұрын жасалған қайта бағалау сомаларының шегінде танылады.

Топ әрбір есепті күнге активтің бұрын мойындалған құнсыздану шығындарының жок немесе қысқарған екендігінің белгілері бар-жоғын айқындайды. Егер ондай белгі бар болып шыкса, Топ активтің немесе ақша қаражатын тудыратын бірліктің өтелетін құнын есептейді. Құнсызданудан болатын бұрын танылған шығындар, егер құнсызданудан болатын шығынды соңғы рет таныған уақыттан бастап активтің өтелетін соманы айқындау үшін пайдаланылған жол берілімде өзгеріс орын алған жағдайда ғана қалпына келтіріледі.

Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда баланстық құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, баланстық құны бойынша танылуы мүмкін. Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, жиынтық шығын туралы есепте танылады. Соңғы жағдайда құнның қалпына келтірілуі қайта бағалаудан болған құнның өсімі ретінде ескеріледі.

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық қорлар қос мөлшердің ең азы бойынша ескеріледі: өзіндік құн және өткізудің таза құны. Шығындарға қорларды межелі жерге дейін жеткізу және оларды лайықты күйге келтіру кезінде болған шығыстар кіреді. Таза өткізу құны – өндірісті аяқтауға болжанған шығыстарды және өткізуге ықтимал шығындарды шегере отырып, әдеттегі қызмет барысындағы болжамды өткізу бағасы. Барлық қорлар орташа алынған құнның әдісі бойынша бағаланады.

Сатуға арналған жылжымайтын мүлік

Жалға беру немесе капитал өсімі үшін ұстау үшін емес, операциялық қызметтің барысында сату үшін сатып алынған жылжымайтын мүлік сатуға арналған жылжымайтын мүлік ретінде ескеріледі және өзіндік құнның ең азы және сатудың таза құны бойынша бағаланады. Сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құнына мыналар кіреді:

- меншік құқығы және жерді жалдау құқығы;
- мердігерлерге құрылыс үшін төленген сомалар;
- қарыздар бойынша шығындар, жоспарлау және жобалау шығындары, құрылыс алаңын дайындау шығындары, заңгерлік қызметтер үшін кәсіби сыйақы, меншікті беру салығы, құрылысқа үстеме шығыстар және басқа да байланысты шығыстар.

Өткізудің таза құны – бұл есепті күнге нарықтық бағаларға негізделген және ақшаның уақытша құнын бағалауды ескере отырып дисконтталған, егер бұл материалды болса, құрылысты аяқтауға арналған болжамды шығындарды және өткізуге арналған ықтимал шығындарды шегере отырып, әдеттегі қызмет барысында өткізудің болжамды бағасы.

Есептен шығарылу кезінде пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құнына, сатылған жылжымайтын мүлікке байланысты болған шығыстар және сатылған жылжымайтын мүліктің салыстырмалы мөлшерінің негізінде бөлінген үстеме шығыстар кіреді.

Жалға алушылар салатын кепілдік төлемдері

Жалға алушылар салатын кепілдік төлемдері жалға алушылар қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету ретінде салатын сомаларды білдіреді. Жалдау мерзімінің соңында кепілдікті міндеттемелердің қаражатын жалға алушылар соңғы жалдау төлемдерін өтеу үшін пайдаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Жалдау**

Келісім жалға алу болып табылатындығын немесе онда жалға алу белгілері бар екендігін анықтау жалдау қатынастарының басталу күніне келісім мазмұнын талдауға негізделеді. Келісім жалдау болып табылады немесе активтерді пайдалануға тәуелді болатындығын және мұндай келісімнің нәтижесінде активті немесе активтерді пайдалану құқығы бір тараптан басқа тарапқа өтетіндігін, тіпті егер бұл келісімде анық көрсетілмесе де, анықтауды талап етеді.

Топ жалға беруші ретінде

Сол бойынша Топқа іс жүзінде жалға алынған активті иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайда өтетін қаржылық жалдау жалға алынған мүліктің әділ құны бойынша жалдау қатынастарының басталу күніне капиталданады немесе егер осы сома аз болса, – ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша капиталданады.

Жалдау төлемдері өтелмеген актив сомасына пайыздың тұрақты мөлшерлемесі пайда болатындай етіп қаржыландыру кірістері мен қаржылық жалдау бойынша активтің ұлғаюы арасында бөлінеді. Қаржыландырудан түскен кірістер тікелей жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Топ активті иелік етуден тәуекелдерді және табысты бермейтін жалдау шарттары операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық жалға алу бойынша төлемдер жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте барлық жалға беру мерзімі ішінде біркелкі танылады.

Топ жалға алушы ретінде

Топқа активті иелік етуден тәуекелдер және табыс өтпейтін жалдау шарттары операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық жалға алу бойынша төлемдер жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте шығыс ретінде барлық жалға беру мерзімі ішінде біркелкі танылады.

Резервтер

Егер Топтың бұрын болған оқиғаның нәтижесінде туындаған ағымдағы міндеттемесі (заңгерлік немесе тәжірибеден туындайтын) болса, осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайданың әкетілуі ықтимал болып табылса және мұндай міндеттеме сомасының сенімді бағасы алынуы мүмкін болғанда, резервтер мойындалады. Егер Топ резервтердің кейбір бөлігінің немесе барлығының өтемақысын алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу жекелеген актив ретінде тек өтемақының алынуы күмән келтірмеген жағдайда ғана мойындалады. Резервке қатысты шығыс өтемақыны шегере отырып, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген.

Мемлекеттік субсидиялар

Егер мемлекеттік субсидиялар алынып, соған байланысты барлық талаптар орындалады деген негізделген сенімділік болса, субсидиялар танылады.

Егер субсидия белгілі бір шығыстарды қаржыландыру мақсатында берілсе, ол өтелуі тиіс шығындар шығыстарына есептен шығарылатын кезеңдерде жүйелі негізде кіріс ретінде мойындалуы тиіс. Егер субсидия активті қаржыландыру мақсатында берілсе, ол тиісті активті күтілетін пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде тең үлестермен кіріс ретінде мойындалады.

Топ субсидияларды монетарлық емес активтер күйінде алған жағдайларда, актив пен субсидия номиналды өлшемі бойынша ескеріліп, оның пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде базалық активтен пайданы тұтыну құрылымына сәйкес жыл сайын тең бөліктермен пайданың немесе залалдың құрамында көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2018 және 2017 жылдардағы негізгі құралдардың қозғалысы келесідей көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Ғимараттар	Офистік құрал-жабдықтар	Жиыны
Бастапқы құн				
2016 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	1.341.130	371.792	1.739.023
Түсімдер	–	–	33.727	33.727
Шығару	–	–	(165)	(165)
2017 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	1.341.130	405.354	1.772.585
Түсімдер	–	–	56.374	56.374
Шығару	–	–	(4.222)	(4.222)
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке ауыстырылды (6-ескертпе)	–	(1.309.217)	–	(1.309.217)
2018 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	31.913	457.506	515.520
Жинақталған тозу				
2016 жылдың 31 желтоқсанына	–	(149.019)	(210.897)	(359.916)
Бір жылғы есептелген тозу	–	(29.099)	(31.230)	(60.329)
Шығу кезіндегі тозу	–	–	80	80
2017 жылдың 31 желтоқсанына	–	(178.118)	(242.047)	(420.165)
Бір жылғы есептелген тозу	–	(29.099)	(27.363)	(56.462)
Шығу кезіндегі тозу	–	–	3.614	3.614
Инвестициялық жылжымайтын мүліктен аударылғаны (6-ескертпе)	–	203.972	–	203.972
2018 жылдың 31 желтоқсанына	–	(3.245)	(265.796)	(269.041)
Қалдық құны				
2017 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	1.163.012	163.307	1.352.420
2018 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	28.668	191.710	246.479

2018 жылы құны 1.105.245 мың теңге болатын баланстық құнымен «Қазына Тауэр» ғимаратының әкімшілік ғимараты жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатындағы өзгеріске орай инвестициялық жылжымайтын мүлікке аударылды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК**

2017 және 2018 жылдардағы инвестициялық жылжымайтын мүліктің қозғалысы келесідей көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ғимарат	Коммерциялық үй-жайлар	Автотұрақ орындары	Жиыны
Бастапқы құн				
2016 жылдың 31 желтоқсанына	3.541.637	246.904	598.000	4.386.541
Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке ауыстырылғаны	–	(135.667)	–	(135.667)
Негізгі құралдардан ауыстырылды	–	–	–	–
2017 жылдың 31 желтоқсанына	3.541.637	111.237	598.000	4.250.874
Түзету/басқасы	–	(7.096)	–	(7.096)
Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке ауыстырылғаны	–	(31.492)	–	(31.492)
Негізгі құралдардан аударылғаны (5-ескертпе)	1.309.217	–	–	1.309.217
2018 жылдың 31 желтоқсанына	4.850.854	72.649	598.000	5.521.503
Жинақталған амортизация және құнсыздану				
2016 жылдың 31 желтоқсанына	(397.792)	(26.774)	(82.728)	(507.294)
Бір жылғы есептелген тозу	(76.992)	–	(11.961)	(88.953)
Шығу кезіндегі тозу	–	4.293	–	4.293
2017 жылдың 31 желтоқсанына	(474.784)	(22.481)	(94.689)	(591.954)
Түзету/басқасы	–	7.096	–	7.096
Бір жылғы есептелген тозу	(70.576)	2.956	(11.961)	(79.581)
Негізгі құралдарға аударылғаны (5-ескертпе)	(203.972)	–	–	(203.972)
2018 жылдың 31 желтоқсанына	(749.332)	(12.429)	(106.650)	(868.411)
Қалдық құны				
2017 жылдың 31 желтоқсанына	3.066.853	88.756	503.311	3.658.920
2018 жылдың 31 желтоқсанына	4.101.522	60.220	491.350	4.653.092

2018 жылы инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құнын тұрақты талдаудың нәтижесінде Топ Басшылығы коммерциялық және тұрғын үй-жайлардың баланстық құны үй-жайлардың әділ құнынан аспайды деген тұжырымға келді.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құны 8.172.121 мың теңгені (2017 жылы: 6.056.723 мың теңге) құрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. САТУҒА АРНАЛҒАН ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК**

<i>Мың теңгемен</i>	Пәтерлер	Коммерциялық үй-жайлар	Автотұрақ орындары	Жиыны
2016 жылдың 31 желтоқсанына	260.634	95.318	–	355.952
Жылжымайтын мүліктің түсуі	23.055	–	–	23.055
Инвестициялық жылжымайтын мүліктен аударылғаны	–	135.667	–	135.667
Сатылған жылжымайтын мүлік	(233.079)	(25.847)	–	(258.926)
Қаржылық жалдауға берілді	–	(134.227)	–	(134.227)
Басқа ұзақ мерзімді активтерден аударылғаны	19.470	24.407	–	43.877
Басқа ұзақ мерзімді активтерге аударылғаны	(21.945)	(95.318)	–	(117.263)
2017 жылдың 31 желтоқсанына	48.135	–	–	48.135
Инвестициялық жылжымайтын мүліктен аударылғаны	31.492	–	–	31.492
Өткізілген жылжымайтын мүлік (26-ескертпе)	(27.795)	(1.084)	(2.777)	(31.656)
Қаржылық жалдауға берілді	(31.492)	–	–	(31.492)
Басқа ұзақ мерзімді активтерден аударылғаны (13-ескертпе)	–	1.084	2.777	3.861
2018 жылдың 31 желтоқсанына	20.340	–	–	20.340

8. ҚҰРЫЛЫС КОМПАНИЯЛАРЫНА БЕРІЛГЕН АВАНСТАР

Топ құрылыс компанияларымен (бұдан әрі – «Салушы») пәтерлерді, коммерциялық үй-жайларды және автотұрақ орындарын сатып алуға шарттарды жасайды. Шарттардың ережелеріне сәйкес Топ Салушыларға аванстық төлемдерді жүзеге асыруға міндеттенді, ал Салушылар белгіленген мерзімде құрылысты аяқтауға міндеттенді. Салушылар құрылысты аяқтағаннан кейін және оларды лайықты түрде мемлекеттік тіркеу органдарында ресімдегеннен кейін Топ тиісті объектілердің иесіне айналады. Қолданыстағы шарттар бойынша көпшілік объектілердің құрылысын аяқтау 2018 жылы күтіліп отыр.

Топтың Салушылармен жасаған шарттарында кепілдік ережелер қарастырылған, оған сәйкес Топ берген алдын ала төлемін жоғалтқан жағдайда, тәуекелдерді өтеу үшін Салушылар жер телімдері мен аяқталмаған құрылыс түрінде қамтамасыз етеді.

2017 және 2018 жылдар үшін құрылыс компанияларына берілген аванстардың қозғалысы былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Жыл басына	11.044.510	13.551.250
Бір жылда берілген аванстар	18.429.664	10.498.809
Берілген қарыздардан аударылғаны	2.002.594	–
Алынған жылжымайтын мүлік объектілері	(8.233.709)	(13.203.019)
Талап ету құқықтарын басқаға беру	(4.407.193)	–
Кепілдік төлемдері	127.228	197.470
Басқасы	(3.236)	–
Жыл соңына	18.959.858	11.044.510
Минусы: Топтың меншігіне есепті күннен кейін 12 айдың ішінде берілетін/ өткізілетін салынып жатқан объектілер үшін аванстар	(4.868)	(8.103)
Салынып жатқан объектілер үшін аванстар	18.954.990	11.036.407

Жылжымайтын мүлік объектілері қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте былайша танылды:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Басқа да ұзақ мерзімді активтер (13-ескертпе)	8.201.485	13.228.648
Сатуға арналған жылжымайтын мүлік	–	23.055
Басқасы	32.224	(48.684)
	8.233.709	13.203.019

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ**

Ұзақ мерзімді қаржы активтері былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Қаржылық жалдау бойынша берешек	38.836.344	36.440.681
Құрылыс компанияларына берілген қарыздар	–	158.219
	38.836.344	36.598.900

Қаржылық жалдау бойынша берешек

Қаржылық жалдау бойынша берешек қолданыстағы қаржылық жалдау шарттары бойынша ең аз жалдау төлемдерінің сомасымен білдірілген. Қаржылық жалдау шарттары бойынша келешек кезеңдерде алынуға жататын ең аз жалдау төлемдері, сондай-ақ таза жалдау төлемдерінің дисконтталған құны кестеде келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл		2017 жыл	
	Ең аз төлемдер	Төлемдердің дисконтталған құны	Ең аз төлемдер	Төлемдердің дисконтталған құны
Бір жыл ішінде	7.047.669	6.406.972	6.407.212	5.824.738
Бір жылдан артық, бірақ бес жылдан астам емес	27.956.396	20.159.416	25.554.330	18.413.505
Бес жылдан артық	42.522.580	18.676.928	42.893.147	18.027.176
Ең аз жалдау төлемдерінің жиыны	77.526.645	45.243.316	74.854.689	42.265.419
Қаржылық кірістерді шегере отырып	(32.283.329)	–	(32.589.270)	–
Ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны	45.243.316	45.243.316	42.265.419	42.265.419
Минусы: 12 айдың ішінде өтелуге жататын сомалар (16-ескертпе)		(6.406.972)		(5.824.738)
12 айдан кейін өтелуге жататын сомалар		38.836.344		36.440.681

2018 жылы қаржылық жалдау бойынша берешектің ұлғаюы сатып алу құқығымен жалға алынатын тұрғын-үй бағытымен «Нұрлы жер» бағдарламасын іске асыру шеңберінде (бұрын – «Өңірлерді дамыту бағдарламасы – 2020») Шымкент, Қызылорда, Өскемен, Атырау мен Ақтау қалаларында жылжымайтын мүлікті қаржылық жалдауға берумен байланысты болды.

10. КРЕДИТТІК МЕКЕМЕЛЕРДЕГІ ҚАРАЖАТ

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Қазақстандық банктердегі депозиттер	42.976.212	41.586.984
Күтілетін несие залалдарына резерв	(1.039.293)	–
	41.936.919	41.586.984
Минусы: Есептелген пайыздар	134.583	136.447
Ұзақ мерзімді бөлік	41.802.336	41.450.537

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**10. КРЕДИТТІК МЕКЕМЕЛЕРДЕГІ ҚАРАЖАТ (жалғасы)**

Ұзақ мерзімді депозиттер «Жасыл квартал» жобасы бойынша жылдық 3,5% пайыздық мөлшерлемесі бар екінші деңгейдегі банктердегі теңгемен нысаналы депозиттерден тұрады.

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
Жыл басына	-	-
9 ХҚЕС-ті қолданудың өсері (4-ескертуге)	1.005.796	-
Қалпына келтіру	(4.214)	-
Резерв есебінен есептен шығару	(273)	-
Есептеу	37.984	-
Жыл соңына	1.039.293	-

11. БАСҚА ДА АЙНАЛЫМ АКТИВТЕРІ

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
«Дельта Банк» АҚ-дағы ақша қаражаты	5.067.902	5.067.902
«КазИнвестБанк» АҚ-дағы ақша қаражаты	1.432.699	1.454.281
«Альфа Банк» АҚ-дағы ақша қаражаты	204.782	234.771
Басқа да ағымдағы активтер	149.379	30.874
Күтілетін несие залалдарына резерв	(6.839.308)	(6.691.172)
	15.454	96.656

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да айналымдағы активтер шағымдар бойынша берешекті, жылдық 10% пайыздық мөлшерлемен 1.432.699 мың теңге мөлшерінде «КазИнвестБанк» АҚ екінші деңгейдегі банкте орналастырылған ағымдағы шот бойынша берешекті және жылдық 14% пайыздық мөлшерлемен 5.067.902 мың теңге мөлшерінде «Delta Bank» АҚ-да орналастырылған қысқа мерзімді депозитті білдіреді, әрі соларға топ банктердің банктік және өзге де операцияларды жасауға арналған лицензиялардан айырылуына орай 100% құнсыздану резервін құрды.

2017 жылғы 19 мамырда «Альфа-Банк» АҚ ЕБ мен «Казинвестбанк» АҚ уақытша әкімшілігі арасында «Казинвестбанк» АҚ-ның активтері мен міндеттемелерін бір мезгілде беру туралы шарт жасалды. 2017 жылғы маусымда «Альфа-Банк» АҚ ЕБ мен «Казинвестбанк» АҚ-нан берілген қарыздардың пулы бойынша кепіл берушілер ретінде болатын Топ арасында 247.273 мың теңге сомаға ақша қаражатының кепілі туралы шарттарға қол қойылды.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 339 мың теңге мөлшерінде кепілден резервті қалпына келтірді. Сондай-ақ, Топ 148.475 мың теңге сомаға резервті есептеді. Басқа активтер бойынша күтілетін несие залалдарының резервіндегі қозғалыс былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
Жыл басына	6.691.172	1.634.309
Қалпына келтіру	(339)	(11.084)
Есептеу	148.475	5.067.947
Жыл соңына	6.839.308	6.691.172

12. ҚАУЫМДАСҚАН ҰЙЫМҒА ИНВЕСТИЦИЯ

Топтың «ФН Менеджмент» ЖШС (бұдан әрі – «ФН Менеджмент») компаниясының жарғылық капиталында 49% қатысу үлесі бар. «ФН Менеджмент» ЖШС қызметінің негізгі орны және тіркеуге алынған елі Қазақстан Республикасы болып табылады. ФН Менеджмент негізгі қызметі жылжымайтын мүлікті басқару болып табылады.

Төмендегі кестеде 2018 және 2017 жылдардағы инвестицияларда болған қозғалыс көрсетілген:

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	47.154	43.641
Пайдадағы үлес, нетто	12.283	3.513
31 желтоқсанға сальдо	59.437	47.154

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. ҚАУЫМДАСҚАН ҰЙЫМҒА ИНВЕСТИЦИЯ (жалғасы)**

Төменде қаржылық есептілікке негізделген қауымдасқан компания туралы жалпылама қаржы ақпараты көрсетілген:

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
Ұзақ мерзімді активтер	7.997	7.185
Қысқа мерзімді активтер	187.476	130.881
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(74.172)	(41.833)
Таза активтер	121.301	96.233
Иелік ету үлесі	49%	49%
31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың ағымдағы құны	59.437	47.154

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
Өткізілген өнімнен және көрсетілген қызметтерден түскен түсім	627.923	290.313
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда	25.068	7.170
Топтың пайдадағы үлесі	12.283	3.513

13. БАСҚА ДА АЙНАЛЫМНАН ТЫС АКТИВТЕР

Мың теңгемен	Дайын жылжымайтын мүлік объектілері	Аяқталмаған құрылыс	Басқасы	Жиыны
2016 жылдың 31 желтоқсанына	7.619.180	752.757	71.756	8.443.693
Дайын жылжымайтын мүлік объектілерін берілген аванстардан аудару	5.868.291	7.360.357	–	13.228.648
Сатуға арналған жылжымайтын мүліктен ауыстырылғаны	117.263	–	–	117.263
Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке ауыстырылғаны	(43.877)	–	–	(43.877)
Қаржылық жалдауға берілді	(4.936.092)	–	–	(4.936.092)
Қаржылық жалдау шартын бұзу	24.000	–	–	24.000
2017 жылдың 31 желтоқсанына	8.648.765	8.113.114	71.756	16.833.635
Жылжымайтын мүлік объектілерін берілген аванстардан аудару (8-ескертпе)	3.715.056	4.486.429	–	8.201.485
Аяқталмаған құрылыстан аударылғаны	9.075.648	(9.075.648)	–	–
Қайта жіктеу	–	–	6.184.903	6.184.903
Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке ауыстырылғаны (7-ескертпе)	(3.861)	–	–	(3.861)
Қаржылық жалдауға берілді	(5.701.989)	–	–	(5.701.989)
Қаржылық жалдау шартын бұзу	83.753	–	–	83.753
Басқасы	–	–	(261.821)	(261.821)
Күтілетін несие залалдарына резерв	–	–	(3.947.561)	(3.947.561)
2018 жылдың 31 желтоқсанына	15.817.372	3.523.895	2.047.277	21.388.544

Басқа да айналымнан тыс активтерге Топтың пайдалану бойынша анық жоспарлары жоқ дайын әрі аяқталмаған жылжымайтын мүлік объектілері жатады.

Аяқталмаған құрылыс Астана қаласында аяқталмаған тұрғын үй кешенінің объектісін білдіреді, мұндайда Топ тапсырыс беруші болып табылады. Пайдалануға күтілетін беру мерзімі – 2019 жыл.

2018 жылы Топ Ақтау қаласының 32А ықшамауданындағы тұрғын-үй кешеніндегі пәтерлерді 9.075.648 мың теңге мөлшерінде аяқталмаған құрылыстан өткізу үшін жылжымайтын мүлікке аударды.

Басқа да айналымнан тыс активтер негізінен 6.184.903 мың теңге жалпы сомаға «Шығыс» тұрғын-үй кешенінің 1А, 1В тұрғын-үй топтарымен білдірілген, олар соттың 2018 жылғы шешімімен инвестициялау туралы шарттың бұзылуына орай құрылыс компанияларына берілген аванстардың құрамынан қайта жіктелді. Шартқа сай осы тұрғын-үй кешенінің Құрылысшысы ретінде «Kaotech International» ЖШС болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**14. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК**

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Сауда дебиторлық берешек	53.040	49.951
Минусы: күтілетін несие залалдарына резерв	–	(8.730)
	53.040	41.221

Топтың сауда дебиторлық берешегі тұрғын және коммерциялық үй-жайларды операциялық жалға беруден, тікелей сатудан және өткізуден болған дебиторлық берешекті білдіреді.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына дебиторлық берешек теңгемен көрсетілген. 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына сауда дебиторлық берешек мерзімі өтпеген және құнсызданбаған болды. 2018 жылы Топ 8.730 мың теңге мөлшерінде бұрын есептелген резервті есептен шығарды.

15. БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
«Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша құрылыс компанияларына берілген қарыздар	34.749.078	53.096.833
«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-не берілген қарыз	9.009.248	9.234.409
Басқа компанияларға берілген қарыздар	1.150.051	1.082.281
Минусы: күтілетін несие залалдарына резерв	(2.594.039)	(1.082.281)
	42.314.338	62.331.242

«Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша құрылыс компанияларына берілген қарыздар

2016 жылы Топ коммерциялық тұрғын-үйлерді жеке меншік тұрғызушыларды қолдау бөлігінде коммерциялық бағыттағы «Нұрлы жер» Мемлекеттік бағдарламасының қатысушысы болды. Бұл бағдарламаға сай Топ бүкіл қаржыландыру кезеңіне 7,5% пайыздық мөлшерлеменен 24 айға дейінгі кезеңге құрылыс компанияларына қарыздар берді.

Топ берілген қарыздарды нарықтық мөлшерлемелерден төмен пайыздық мөлшерлемелер бойынша беретіндіктен, сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларына берілген қарыздар әділ құны бойынша беру күніне бағаланады.

2018 жылы Топ коммерциялық бағыттағы «Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша берілген қарыздарды қайта қаралған шарттық талаптарға сәйкес қарыздардың 2019 жылы күтіліп отырған өтелуіне орай берілген ұзақ мерзімді қарыздардан қысқа мерзімді қарыздардың құрамына қайта жіктеді.

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топ құрылыс компанияларына 19.865.061 мың теңге жалпы сомаға қарыздар берді, бұл ретте 2018 жылы берілген сомалар бойынша бастапқы дисконт 3.268.609 мың теңге болды (2017 жылы: тиісінше 15.473.783 мың теңге және 711.475 мың теңге) (*26-ескертпе*). 2018 жылғы дисконттың амортизацияланған сомасы 5.505.927 мың теңге (2017 жыл: 4.099.233 мың теңге) болды (*25-ескертпе*), ал 2018 жылғы сыйақы сомасы – 2.795.877 мың теңге (2017 жыл: 2.279.267 мың теңге) мөлшерінде есептелді.

«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-не берілген қарыз

«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-пен 2012 жылғы 6 сәуірде жасалған «Акцент» ТК құрылысына инвестициялау шартына және 2013 жылғы 12 тамыздағы пәтерлерді сату туралы келісімге сай Топ объектілерді сату құқығы үшін сыйақыны есептей отырып құрылыстың қаржыландыруын ұсынды. Инвестициялау шартының талаптарына сәйкес Топ жылжымайтын мүлік объектісінің құрылысы барысында 11.114.252 мың теңге сомасына аванстық төлемдерді жасады. 2018 жылғы 31 желтоқсанға амортизацияланған сома 9.009.248 мың теңге (2017 жыл: 9.234.409 мың теңге) болды.

«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС Бас компанияның алдындағы 2010 жылғы 3 наурыздағы несие шарты бойынша «Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС ЖШС-ке берілген өткізу және берешек құқығы үшін есептелген сыйлықақымен бірге пәтерлердің негізгі құнын кейіннен өтеу мақсатында объектіні еркін бағамен сату құқығына ие болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-не берілген қарыз (жалғасы)**

2014 жылғы желтоқсанда Топ және «Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС жол беру туралы келіске қолдарын қойды, соған сай «Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС өз міндеттемелерін толық орындау есебінен 2015 жылдың соңына дейін 11.114.252 мың теңге сомасында акша қаражатын, сондай-ақ 5% мөлшерлемесімен 1.426.232 мың теңге сомасында сыйақыны төлейді. Осы келісім бойынша ақының төленуіне Түріктік «Sekerbank» акционерлік қоғамы кепілдігін берді. Тиісінше, Топ қаржыландыру сомасын құрылыс компанияларына қарызға берілген аванстардан қайта жіктеді. Мойындау сәтіне бұл қаржы құралы 8,2% мөлшерлемесі бойынша дисконтталған қарыз бойынша келешек акша ағындарына тең болатын әділ құны бойынша ескеріледі, бұл Қазақстанда құрылыс объектілерін қаржыландыру бойынша нарықтық мөлшерлемені білдіреді.

2015 жылғы қазанда «Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-тің міндеттемелерін өтеу талаптарының өзгеруіне орай, Топ жаңа құрылысқа және 11,3% құраған әділ құны бойынша қарызды мойындау үшін қайта құруға берілген несиелер бойынша дисконттау мөлшерлемесін қайта қарады. Нәтижесінде, 2015 жылы қаржыландырудың номиналды құны мен оның әділ құны арасындағы 2.534.007 мың теңге сомасындағы айырма жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте өзіндік құн құрамында пайыздық шығыстар ретінде көрсетілді. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланбаған дисконт сомасы 577.109 мың теңге болды (2017 жыл: 1.141.493 мың теңге). 2018 жылғы дисконт амортизациясының сомасы 564.384 мың теңге болды (2017 жыл: 605.139 мың теңге) (25-ескертілме).

Басқа компанияларға берілген қарыздар

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа компанияларға берілген қарыздарға негізінен «Каспий даму орталығы» ЖШС-тің – 613.704 мың теңге, «Өмірұзақ & Ко» ЖШС-тің – 296.706 мың теңге, «Капиталстройсервис» ЖШС-тің – 144.889 мың теңге сомасындағы берешек жатады (2017 жыл: «Каспий даму орталығы» ЖШС – 557.917 мың теңге, «Өмірұзақ & Ко» ЖШС – 296.724 мың теңге, «Альянсстройинвест» ЖШС – 26.982 мың теңге және «Капиталстройсервис» ЖШС – 144.889 мың теңге).

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына берілген қарыздар теңгемен көрсетілген.

Берілген қарыздар бойынша күтілетін несие залалдарының резервіндегі қозғалыс былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
Жыл басына	1.082.281	1.082.299
9 ХҚЕС-ті қолданудың әсері (4-ескертілме)	3.767.363	–
Қалпына келтіру	(4.289.097)	(18)
Резерв есебінен есептен шығару	(26.982)	–
Есептеу	2.060.474	–
Жыл соңына	2.594.039	1.082.281

16. АҒЫМДАҒЫ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
Сату үшін қолда бар қаржы активтері	2.524.461	2.443.193
Қаржылық жалдау бойынша берешек (9-ескертілме)	6.406.972	5.824.738
Әділ құны бойынша ескерілетін опцион (9-ескертілме)	352.105	352.105
Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру (9-ескертілме)	94.751	97.180
Басқасы	130.375	251.836
	9.508.664	8.871.872

Сату үшін қолда бар қаржы активтері жылдық 6,7%-ға дейінгі сыйақы мөлшерлемесі бар мемлекеттік облигацияларды білдіреді. 2018 жылы мемлекеттік облигациялар бойынша жұмсалмаған кірістер 72.401 мың теңге (2017 жылы: кірістер 165.869 мың теңге) болды. 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына ағымдағы қаржы активтері теңгемен көрсетілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. АҒЫМДАҒЫ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ (жалғасы)****Әділ құны бойынша ескерілетін опцион**

Қазақстан Республикасы Үкіметінің «Жасыл квартал» жобасын (бұдан әрі – «Жоба») іске асыру туралы тапсырмасына сәйкес Топ 2013 жылғы желтоқсанда «BI Corporation» ЖШС-мен жобаны бірлесіп іске асыру туралы шартты жасады. Жасалған шартқа сай Топ Жобаны 44 миллиард теңге жалпы сомаға қаржыландырады, олардың ішінде Топтың меншікті қаражаты 15 миллиард теңгені құрайды (қалған сома Бас компаниядан алынған қарыз қаражатының есебінен қаржыландырылады).

«Жасыл квартал» жобасын іске асыру үшін Топ жылдық 3,5%-ға 18 жыл кезеңіне екінші деңгейдегі банкте нысаналы депозитке 44 миллиард теңге сомасында ақша қаражатын банктердің Жобаны іске асыратын «EXPO Village» ЖШС (бұдан әрі – «Жобалық компания») қаржыландыруына орналастырады. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 41.802.336 мың теңгені (2017 жыл: 41.450.537 мың теңге) орналастырды (10-ескертпе).

Жобаны бірлесіп іске асыру туралы шартқа қосымша, Топтың еншілес компаниясы «СК Девелопмент» ЖШС мен «BI Corporation» ЖШС арасында Жобалық компанияда үлесті сатып алу-сату шартына қол қойылды, сол бойынша Топ меншік құқығының өту мерзімін екі датаның барынша ертерегіне ұзарта отырып, 49,9% үлесті 100 теңге сатып алу ниетін білдіріп отыр: 2017 жылғы 1 сәуір немесе Жоба шеңберінде объектіні пайдалануға беру күні және жылжымайтын мүлік объектісін іске асырудан болған таза пайданы бөлуге қатысады.

Қосымша келісімнің нәтижесінде бақылау күні 2018 жылғы 31 желтоқсанға дейін ұзартылды. Дегенмен, Топ басшылығы айқындаған пайдалануға берудің барынша ерте күні 2018 жылғы 14 қыркүйек болып табылады.

Бұл шарттар Топтың «EXPO Village» ЖШС-тегі қатысу үлесін сатып алу құқығын мойындауына әкеп соқтырды, ол 9 ХҚЕС-ке сай туынды қаржы құралы болып табылады.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 352.105 мың теңге (2017 жыл: 352.105 мың теңге) мөлшерінде есепті кезең соңына әділ құнды бағалап, опционның орындалуы 2019 жылдың ішінде күтіліп отырғанына орай оның опционның ағымдағы қаржы активтерінің құрамына аударды. Бұл бағалау бойынша Топ басшылығының пайымдаулары мен жорамалдары 3-ескертпеде ашылып көрсетілген.

17. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
Қысқа мерзімді депозиттер	4.222.735	13.594.871
Банктердегі шоттар	7.084.286	12.777.642
Күтілетін несие залалдарына резерв	(1.772)	–
	11.305.249	26.372.513

2018 жылдың 31 желтоқсанына ақша қаражаты мен оның баламаларына теңгемен банктердегі ағымдағы шоттар кірді. Ағымдағы банк шоттарындағы ақша қалдықтарына 2,5%-дан 8,0% дейінгі (2017 жыл: 2,5%-дан 10% дейінгі) түрлі мөлшерлемелер бойынша пайыздар есептеледі.

Қысқа мерзімді депозиттерге екінші деңгейдегі банктерде 7,0-7,75% пайыздық мөлшерлемен орналастырылған өтеу мерзімі 3 айдан аспайтын депозиттер кіреді.

18. ЖАРҒЫЛЫҚ КАПИТАЛ

Топтың жарғылық капиталын толығымен Бас компания төледі және 16.247.541 жай акциядан тұрады: номиналды құны 1.000 теңге болатын 15.000.000 дана, номиналды құны 4.000 теңге болатын 1.247.540 дана және номиналды құны 2.490 теңге болатын бір акция.

Қосымша төленген капитал

19-ескертпеде ашылып көрсетілгендей, 2009 және 2010 жылдары Топ Бас компаниядан қарыз алды. Компания ұқсас шарттары бар мемлекеттік облигациялар бойынша транштарды алу күніне кірістілік мөлшерлемелерін қолдана отырып алынған соманы дисконттады. Тиісінше, 11.356.866 мың теңге жалпы сомасындағы алынған қаражат сомалары мен олардың әділ құны арасындағы айырма қосымша төленген капитал ретінде көрсетілді. Бас компанияның талабы бойынша қарыз қаражатын мерзімінен бұрын өтеу кезінде қарыздар қайта қаралған тиімді пайыздық мөлшерлемелер бойынша қайта есептелді және 7.919.621 мың теңге (2011 жылы – 3.744.974 мың теңге және 2012 жылы – 4.174.647 мың теңге) сомасындағы амортизацияланбай қалған дисконт сомасы капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қарыз шарттарының өзгеру нәтижесі ретінде қосымша төленген капиталдың азаюы ретінде танылды. 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына амортизацияланбай қалған дисконт 3.437.245 мың теңгені құрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**18. ЖАРҒЫЛЫҚ КАПИТАЛ (жалғасы)****Дивидендтер**

2018 жылы Топ өзінің жай акциялары бойынша 1.151.138 мың теңге сомасына дивидендтерді жариялап, төледі (2017 жылы: 613.390 мың теңге).

БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнының резерві

БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнының резерві сату үшін қолда бар қаржы активтерінің әділ құнындағы өзгерістерді көрсету үшін пайдаланылады (16-ескертпе).

19. БАС КОМПАНИЯДАН АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР

<i>Мың теңгемен</i>	% мөлшерлеме	Өтеу	2018 жыл	2017 жыл
№ 1 несие желісі	0,02-2%	2024 жыл		
Кезең басындағы қалдық			16.978.750	21.077.717
Есептелген пайыздар			280.183	366.259
Төлемдер			(5.087.599)	(4.465.226)
Кезең соңындағы қалдық			12.171.334	16.978.750
№ 3 несие желісі	2,0%	2032 жыл		
Кезең басындағы қалдық			66.880.310	72.327.806
Қарыз алу			15.869.667	–
Есептелген пайыздар			1.415.693	1.409.099
Төлемдер			(6.996.135)	(6.856.595)
Кезең соңындағы қалдық			77.169.535	66.880.310
№ 4 несие желісі	2,0%	2019 жыл		
Кезең басындағы қалдық			29.000.000	29.000.000
Қарыз алу			–	–
Есептелген пайыздар			568.771	580.000
Төлемдер			(1.564.629)	(580.000)
Кезең соңындағы қалдық			28.004.142	29.000.000
№ 5 несие желісі	0,15%	2019 жыл		
Кезең басындағы қалдық			52.191.953	19.860.551
Қарыз алу			18.658.046	12.108.303
Есептелген пайыздар			83.991	73.933
Дисконт			(1.558.636)	(3.064.537)
Дисконт амортизациясы			4.412.438	5.650.967
Әділ құнындағы өзгеріс			–	17.632.128
Төлемдер			(69.726.258)	(69.392)
Кезең соңындағы қалдық			4.031.534	52.191.953
Қарыздардың ағымдағы бөлігі			121.376.545	163.974.691
Қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі			–	1.076.322

№ 1 несие желісі

Мұндай несие желісі 2009 жылы аяқталған объектілердегі немесе салынып жатқан тұрғын үй құрылысы объектілеріндегі тұрғын үй және тұрғын емес үй-жайларды сатып алу үшін 225 миллиард теңге бастапқы жалпы сомасымен және негізгі борышты төлеу бойынша үш жылдық жеңілдік кезеңімен ашылды. 2010 жылдың тамызында несие желісінің бастапқы сомасы 155 миллиард теңгеге дейін азайтылды. Сондай-ақ несие желісінің пайыздық мөлшерлемесі де қайта қаралып, алынған күннен бастап алғашқы екі жылдың ішінде жылдық 0,02% мөлшерінде және кейінгі жылдары жылдық 2% мөлшерінде белгіленді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. БАС КОМПАНИЯДАН АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****№ 1 несие желісі (жалғасы)**

Мойындау күніне (2010 жыл) Топ транштарды алу күніне ұксас мемлекеттік облигациялар бойынша кірістілік мөлшерлемелерін қолдана отырып алынған соманы дисконттады. Тиісінше, алынған қаражат сомалары мен олардың әділ құны арасындағы айырма ретінде көрсетілген дисконт қосымша төленген капиталдың құрамында көрсетілді. 2012 жылы қарыз қаражатын мерзімінен бұрын өтеу кезінде қарыздар қайта қаралған тиімді пайыздық мөлшерлемелер бойынша қайта есептелді және 4.174.647 мың теңге сомасындағы амортизацияланбай қалған дисконт сомасы капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қарыз шарттарының өзгеру нәтижесі ретінде қосымша төленген капиталдың азаюы ретінде танылды. 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына амортизацияланбай қалған дисконт 3.437.245 мың теңгені құрады.

2013 жылдың желтоқсанында несие желісінің шарттарына қосымша өзгерістер енгізілді. Бас компанияның кез келген сәтте несие желісінің шеңберінде берілген транштарды мерзімінен бұрын өтеуді талап ету құқығы елеулі өзгеріс болып табылады.

2018 жылдың ішінде Топ 5.026.394 мың теңге мөлшерінде негізгі соманы және 61.205 мың теңге (2017 жыл: тиісінше 4.325.452 мың теңге және 139.774 мың теңге) сомада пайыздарды мерзімінен бұрын өтеді. Өтелмеген сомаға есептелген пайыздар 2018 жылдың ішінде 280.183 мың теңге болды.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таңдалған қаражаттың қалдықтары бойынша пайыздық мөлшерлемелер жылдық 2,00% (2017: 2,00%) болды. Пайыздар жартыжылдық негізде төленеді.

№ 3 несие желісі

Мұндай несие желісі 2012 жылы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 31 желтоқсандағы № 922 қаулысымен бекітілген «Нұрлы жер» Бағдарламасының шеңберінде, бағыты – сатып алу құқығымен жалдау тұрғын үйі, (бұрынғы – «Өңірлерді дамыту бағдарламасы-2020») тұрғын үй құрылысының жобаларын қаржыландыруға 99.053.000 мың теңге жалпы сомаға ашылды. Шарт талаптарына сай Бас компания берілген қаражаттың төленуін мерзімінен бұрын талап етуге құқылы. Пайыздар жартыжылдық негізде төленеді. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы несие желісі бойынша игерілмей қалған ақша қаражатының қалдығы 6.564.290 мың теңгені (2017 жыл: 22.433.957 мың теңгені) құрайды.

2018 жылдың ішінде Топ 5.580.442 мың теңге мөлшерінде борыштың негізгі сомасын және 1.415.693 мың теңге (2017 жыл: тиісінше 5.447.496 мың теңге және 1.409.099 мың теңге) сомада пайыздарды өтеді.

№ 4 несие желісі

2016 жылы Топ жылдық 2% сыйақы мөлшерлемесімен 18 ай мерзімге «Жасыл квартал» әкімшілік-тұрғын үй кешенінің құрылысы бойынша жобаны қаржыландыруға 29.000.000 мың теңге жалпы сомаға несие шартын жасады. Шарт талаптарына сай Бас компания берілген қаражаттың төленуін мерзімінен бұрын талап етуге құқылы. 2016 жылдың ішінде Топ қарыздың бүкіл сомасын алды.

2018 жылдың ішінде Топ 995.858 мың теңге мөлшерінде борыштың негізгі сомасын және 568.771 мың теңге (2017 жыл: тиісінше нөл теңге және 580.000 мың теңге) сомада пайыздарды өтеді.

№ 5 несие желісі

2016 жылы Топ коммерциялық тұрғын-үйлерді жеке меншік тұрғызушыларды қолдау бөлігінде коммерциялық бағыттағы «Нұрлы жер» Мемлекеттік бағдарламасының қатысушысы болды. Бұл бағдарламаға сай Топ Бас компаниядан жылдық 0,15% пайыздық мөлшерлемен 2026 жылға дейінгі мерзімге 97 миллиард теңге мөлшерінде қарыз алды. Алынған қарыз Топка нарықтық мөлшерлемеден төмен пайыздық мөлшерлеме бойынша берілгендіктен, бұл қарыз әділ құны бойынша берілу күніне бағаланады.

2016 жылы Топ осы бағдарламаның шеңберінде 42.875.500 мың теңге мөлшерінде қарыз алды, бастапқы дисконт 23.706.680 мың теңге болды және келешек кезеңдер кірістерінің құрамында танылды, солардың 4.326.492 мың теңгесі мемлекеттік субсидиялаудан түскен кірістер ретінде танылды (23-ескертеме).

2017 жылғы қыркүйекте Топ несие шартына қосымша келісімді жасады, әрі ол қосымша келісімнің жаңа талаптарын көздейді – инвестицияланған қаражат қайтарылған жағдайда Топтың несиені есепті тоқсаннан кейінгі 30 күнтізбелік күннен кешіктірмей тоқсан сайын мерзімінен бұрын өтеп отыру міндеттемесі. Бұл талап несиені әділ құны бойынша мойындау үшін пайдаланылатын жекелеген жорамалдарды қайта қарауды, атап айтқанда дисконттаудың нарықтық мөлшерлемесі бойынша дисконтталатын ақша ағындарының көлемін есептеудің өзгерістерін қайта қарауды болжайды. Қайта есептелген әділ құн бастапқы әділ құннан айтарлықтай ерекшеленгендіктен, Топ бастапқы қарызды мойындауды тоқтатып, жаңа қарызды мойындады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. БАС КОМПАНИЯДАН АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****№ 5 несне желісі (жалғасы)**

Несие қаражатының айналымдылығын болдырмау туралы қосымша келісімнің жасалуына орай, Топ Несие шартының бұрынғы талаптары бойынша алынған транштарды мойындауды тоқтатты және қосымша келісім жасалған күннен бастап әділ құнды жоғарыда сипатталған жорамалдарға сүйене отырып мойындайды.

Алынған транштардың әділ құны 50.913.339 мың теңге болды, ал дисконт – 4.070.464 мың теңге. Аталған қарызды жаңа талаптармен мойындау кезінде Топ дисконтты пайыздық кірістер ретінде негізгі қызметтен болған кірістердің құрамында мойындады және әрбір транштың тиісті мерзімдерінің ішінде пайыздық шығыстар арқылы амортизацияланады.

2018 жылғы дисконтты амортизациялау сомасы 4.412.438 мың теңге болды, оған қоса 6.067 мың теңге (2017 жыл: 5.650.967 мың теңге) мөлшеріндегі амортизацияланбай қалған бұрын танылған дисконт (26-ескертілме).

2018 жылдың ішінде Топ 69.641.849 мың теңге мөлшерінде борыштың негізгі сомасын және 84.409 мың теңге (2017 жыл: тиісінше нөл теңге және 69.392 мың теңге) сомада пайыздарды өтеді.

Барлық түскен қаражат кепілдік берілмеген және кепілсіз негізде алынды.

20. БАСҚА ДА ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер жалға алушылар Топтың қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету ретінде салатын кепілдік төлемдерін білдіреді. Топ кепілдік төлемдерін жалға алушылардың жалдау мерзімінің соңында қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелерін өтеу үшін пайдаланады.

21. КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына кредиторлық берешекке Топтың операциялық қызметі үшін тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді жеткізушілердің алдындағы берешек кірді. 135.044 мың теңге (2017 жыл: 351.385 мың теңге) мөлшеріндегі кредиторлық берешек теңгемен білдірілген және пайызсыз болып табылады.

22. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
«Нұрлы жер» бағдарламасының шеңберінде салушылар алдындағы берешек	3.940.157	–
Эдельвейс және Ақкент ТК бойынша СБШ бойынша берешек	710.754	439.939
Кепілдік берілген төлемдер бойынша міндеттемелер	532.775	275.457
Алынған аванстар	277.002	118.988
Жалақы бойынша берешек	257.698	105.328
«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-тің операторлық қызметтері бойынша төлемдер	166.758	176.597
Табыс салығынан басқа, салықтар бойынша берешек	39.466	142.201
Келешек кезеңдер кірістері	16.647	174.360
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	118.339	83.120
	6.059.596	1.515.990

«Нұрлы жер» бағдарламасының шеңберінде құрылыс салушылардың алдындағы берешек «Samruk-Kazyna Construction» АҚ арнайы шотында жинақталатын салушылардың өткізуден болған үлестерін білдіреді. Бұл қаражат салушылар инвестициялау шарттарына сай барлық келісімшарттық міндеттемелерді орындаған кезде солардың шоттарына аударылады.

Кепілдікті төлемдер бойынша міндеттемелер Топтың бұл қаражатты объектілер пайдалануға берілгеннен кейін бір жыл өткен соң объектілердің құрылысын аяқтаған құрылыс ұйымдарына төлеу міндеттемесін білдіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**23. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2018 жылғы 25 желтоқсанда Топ Астананың Халықаралық биржасында бір данасы үшін 1.000 теңге номиналды құнымен және жылдық 10% купондық сыйақы мөлшерлемесімен 20.000.000 мың теңге жалпы сомаға купондық облигацияларды орналастырды. 2018 жылдың ішінде Топ 22.222 мың теңге мөлшерінде пайыздарды есептеді. Купонды төлеу және есептелген пайыздарды қоса алғанда, облигацияларды өтеу облигацияларды шығару талаптарына сәйкес – 2019 жылдың 28 маусымынан кешіктірілмей жасалады. Барлық облигацияларды Бас компания сатып алды.

24. КЕЛЕШЕК КЕЗЕҢДЕРДІҢ КІРІСТЕРІ

Келешек кезеңдердің кірістері «Нұрлы жер» Мемлекеттік бағдарламасын іске асыру шеңберінде, коммерциялық бағыт, коммерциялық тұрғын үйлерді жеке меншік тұрғызушыларды қолдауға жылдық 0,15% сыйақы мөлшерлемесімен 10 жылға дейінгі мерзімге берілетін мемлекеттік субсидияларды білдіреді (19-ескертпе). Бастапқы мойындау кезінде алынған қарыз бойынша дисконт келешек кезеңдердің кірістері ретінде ескеріледі.

2017 жылы Несие шарты бойынша талаптардың қайта қаралуына және «Нұрлы жер» бағдарламасының шеңберінде, коммерциялық бағыт» қосымша келісімнің жасалуына орай, соған сай Топ несие желісінің мерзімінен бұрын өтелуін жүзеге асырады, Топ қаржы құралының әділ құнын қайта қарады және бұрынғы талаптармен алынған қарызды келешек кезеңдердің кірістері арқылы мойындауын тоқтатты (19-ескертпе). 2018 жылы коммерциялық бағыттағы «Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша 31.953 мың теңге (2017 жыл: 159.054 мың теңге) мөлшерінде келешек кезеңдер кірістерінің қалған бөлігі басқа да ағымдағы міндеттемелердің құрамына аударылды.

2018 жылы Топ дисконт амортизациясының кірісін 1.717.236 мың теңге сомаға (2017 жыл: 4.653.544 мың теңге) мемлекеттік субсидиядан түскен кіріс ретінде мойындады.

25. КІРІСТЕР

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
Дисконт амортизациясы (15-ескертпе)	6.070.311	4.704.372
Қаржылық жалға беруден түскен кіріс	4.721.542	4.253.329
Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландырудан болған пайыздық кіріс	3.162.522	2.297.270
«Жасыл квартал» бағдарламасының шеңберінде нысаналы депозиттер бойынша сыйақылар	1.499.268	1.357.089
Мүлікті басқару үшін сыйақы	378.488	425.941
Дайын тұрғын және коммерциялық жылжымайтын мүлік объектілерін сатудан түскен кіріс	38.955	318.310
Операциялық жалдаудан түскен кірістер	326.215	273.372
Басқа да кірістер	60.541	54.394
	16.257.842	13.684.077

2018 жылы дайын тұрғын және коммерциялық жылжымайтын мүлік объектілерін сатудан түскен кірістерге «Нұрлы жер» бағдарламасының шеңберінде 33.354 мың теңге сомасында Астана, Алматы және Тараз қалаларында сатып алу құқығымен жалдамалы баспана бағытымен тұрғын үй-жайларды (пәтерлерді) сатудан, сондай-ақ 5.601 мың теңге (2017 жылы: 283.050 мың теңге және 35.260 мың теңге) сомасында коммерциялық үй-жайларды сатудан түскен кірістер жатады.

26. ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

Мың теңгемен	2018 жыл	2017 жыл
Дисконт амортизациясы (19-ескертпе)	4.412.438	5.650.967
Берілген қарыз бойынша дисконтты мойындау (15-ескертпе)	3.268.609	711.475
Пайыздық шығыстар	869.174	880.418
Жылжымайтын мүлік объектілеріне қызмет көрсету	212.595	295.437
Операциялық салықтар	170.744	267.673
Өткізілген тұрғын және коммерциялық жылжымайтын мүліктің өзіндік құны (7-ескертпе)	31.656	258.926
Тозу және амортизация	79.581	84.660
Басқасы	168.131	49.402
	9.212.928	8.198.958

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Жалақы және тиісті салықтар	933.617	890.809
Мемлекеттік баж	190.383	–
Кәсіби қызметтер	159.452	288.798
Директорлар кеңесін ұстау бойынша шығыстар	74.079	46.401
Тозу және амортизация	63.489	64.859
Ғимаратты күтіп ұстау бойынша шығыстар	47.344	46.623
Қосылған құн салығы бойынша шығыстар	43.713	53.621
Басқа да салықтар және бюджетке төленетін міндетті төлемдер	33.918	74.584
Жалдау	18.204	19.121
Іссапар шығыстары	13.247	16.758
Жарнама және жарияланымдар	12.909	14.298
Байланыс	11.687	12.619
Материалдар	7.271	9.362
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	7.263	15.033
Банк комиссиялары	2.741	5.748
Басқасы	36.282	99.818
	1.655.599	1.658.452

28. ҚАРЖЫЛАНДЫРУДАН ТҮСКЕН КІРІСТЕР/ (ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ШЫҒЫСТАРЫ)

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Қаржыландырудан болған кірістер		
Банктік депозиттер мен ағымдағы банктік шоттар бойынша пайыздық кіріс	1.676.908	2.988.181
Мемлекеттік облигациялар бойынша кіріс	166.918	166.649
	1.843.826	3.154.830
Қаржыландыру шығыстары		
Бас компаниядан алынған қарыздар бойынша пайыздық шығыстар	(1.476.898)	(1.548.873)
Шығарылған облигациялар бойынша пайыздық шығыстар	(22.222)	–
	(1.499.120)	(1.548.873)

29. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2018 және 2017 жылдардағы табыс салығы бойынша шығыстар былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	1.992.800	1.111.171
Уақытша айырмалардың туындауының және қайтарылуының нәтижесінде кейінге қалдырылған салық бойынша (жеңілдік)/шығыстар	(209.184)	374.779
	1.783.616	1.485.950

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**29. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Төменде 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына табыс салығы бойынша шығыстармен бірге ресми белгіленген мөлшерлеме бойынша салық салынғанға дейінгі бухгалтерлік кіріске қолданылатын табыс салығы бойынша шығыстарды салыстырып тексеру берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Салық салынғанға дейінгі пайда	7.221.036	5.323.077
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
20% салықтың ресми мөлшерлемесі бойынша есептелген табыс салығы	1.444.207	1.064.615
Мемлекеттік бағалы қағаздардың купондық сыйақылары бойынша кірістер	(33.384)	(33.331)
Берілген қарыздар бойынша дисконтты тану	653.722	142.295
Алынған қарыз бойынша дисконт амортизациясы	882.488	1.130.193
Күмәнді берешек бойынша резервті есептеу	518.834	1.013.581
Субсидиялаудан болған кіріс	(343.447)	(930.709)
Қаржы құралдары бойынша дисконт амортизациясы	(1.214.062)	(940.874)
Басқа да тұрақты (кірістер)/шығыстар	(124.742)	40.180
	1.783.616	1.485.950

31 желтоқсанға кейінге қалдырылған салық бойынша активтер мен міндеттемелердің компоненттері төмендегідей көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп		Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	
	2018 жыл	2017 жыл	2018 жыл	2017 жыл
Кейінге қалдырылған салық активтері				
Берілген қарыздарға резервтер, ағымдағы қаржы активтері мен дебиторлық берешек	261.010	218.202	42.808	(4)
Салықтар	1.194	2.847	(1.653)	1.202
Капиталдандырылған сыйақылар	14.096	32.452	(18.356)	29.441
Келешек кезеңдер кірістері	30.613	36.736	(6.123)	(3.061)
Басқасы	59.183	25.247	33.936	(7.358)
	366.096	315.484	50.612	20.220
Міндеттемелерге қарсы есепке алынған кейінге қалдырылған салық активтері	(366.096)	(315.484)	(50.612)	(20.220)
Кейінге қалдырылған салық активтері	-	-	-	-
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері				
Негізгі құралдар	(427.387)	(431.763)	4.376	(21.924)
Берілген қарыздар бойынша күтілетін сыйақылар	(301.657)	(455.853)	154.196	(373.075)
	(729.044)	(887.616)	158.572	(394.999)
Міндеттемелерге қарсы есепке алынған кейінге қалдырылған салық активтері	366.096	315.484	50.612	20.220
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	(362.948)	(572.132)	-	-
Кейінге қалдырылған салық бойынша таза жеңілдік/(шығыс)			209.184	(374.779)

Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемелерін салыстыру:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	572.132	197.353
Пайда немесе залал құрамында мойындалған есепті жыл үшін кейінге қалдырылған салық бойынша шығыстар/(жеңілдік)	(209.184)	374.779
31 желтоқсанға сальдо	362.948	572.132

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың кейінге қалдырылған мойындалмаған салық активтері болмады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**30. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР**

«Бас компания бақылайтын ұйымдар» санатына Бас компания бақылайтын ұйымдар кіреді.

Байланысты тараптармен операциялар тараптардың арасында келісілген шарттарда жасалды. Сатып алу және сату бойынша транзакциялар нарықтық шарттар бойынша жасалды. Жыл соңына өтелмеген қалдықтардың қамтамасыз етуі жоқ, олар қысқа мерзімді болып табылады, ал есеп айырысулар, төменде сипатталған жағдайларды қоспағанда, ақшалай жасалады.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына Топ байланысты тараптардың дебиторлық берешегінің құнсыздануын көрсетпеді. Мұндай бағалау әрбір қаржы жылы байланысты тараптың қаржылық жағдайын және оның қызметі жүзеге асырылған нарықты тексеру арқылы жасалды.

2018 және 2017 жылдар үшін байланысты тараптармен негізгі мәмілелер төменде көрсетілген.

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Бас компания бақылайтын ұйымдар		
Операциялық жалдаудан түскен кірістер	26.424	21.997
Байланысты тараптарға сатулар	402.170	667.610
Байланысты тараптардан сатып алу	213.398	181.547
	641.992	871.154

Жоғарыда көрсетілген тармақтардың нәтижесінде Топтың 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша байланысты тараптарға алынуға жататын/(төленетін) келесі сомалары болды:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Бас компания бақылайтын ұйымдар		
Сауда дебиторлық берешек	100	758
Кредиторлық берешек	(27.141)	(13.271)

Бас компаниядан алынған қарыздар

Бас компаниядан алынған қарыздың егжей-тегжейі 19-ескертіпте ашылып көрсетілген.

Негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақы

2018 жылы негізгі басқарушы персонал жеті адамды құрады (2017 жыл: жеті адам). Еңбекақы бойынша шығындарға енгізілген, негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақының жалпы сомасы есепті кезең бойынша 158.528 мың теңгені құрады (2017 жыл: 126.180 мың теңге). Негізгі басқарушы персоналға берілетін сыйақыға жыл қорытындылары бойынша жалақы мен сыйлықақы кіреді.

Топтың негізгі басқарушы персоналдың мүшелеріне қатысты байланысты тараптарды анықтау үшін қосымша бақылау рәсімдерін жасады. Мұндай рәсімдердің нәтижесінде басқарушы персонал арқылы байланыстылық анықталмады.

31. ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Шарттық міндеттемелер**

2018 жылдың 31 желтоқсанына Топтың құрылыс компаниялармен жасалған шарттары бойынша 8.581.047 мың теңге (2017 жылы: 47.281.136 мың теңге) жалпы сомаға шартты міндеттемелері болды.

«Жасыл квартал» жобасы

9-ескертіпте көрсетілгендей, Топ 2013 жылғы желтоқсанда «BI Corporation» ЖШС-пен «Жасыл квартал» жобасын бірлесіп іске асыру туралы шартты жасады. Жасалған шартқа сай Топ 44 миллиард теңге жалпы сомаға Жобаны қаржыландырады, оның ішінде Топтың меншікті қаражатын 15 миллиард теңге құрайды.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ бұл Жобаны 41.802.336 мың теңге (2017 жылы: 41.450.537 мың теңге) сомасында қаржыландырды. Топ қалған қаржыландыруды 2019 жылдың ішінде жүзеге асыруды күтіп отыр.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**

Қаржылық жалдау бойынша шарттық міндеттемелер – Топ жалға беруші ретінде

Топ белгілі бір тұрғын және тұрғын емес алаңдардан тұратын жылжымайтын мүлікті қаржылық жалдау шарттарын жасады. Бұл жалдау шарттары 10-20 жыл аралығындағы кезеңге жасалды.

Салық салу

Қазақстандық салық заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілер тұрақты өзгерістер мен әртүрлі түсіндірулер мәні болып табылады. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдарының арасындағы пікірлерде болатын келіспеушіліктер сирек емес, оған қоса ХҚЕС бойынша қаржылық есептілікте кірістерді, шығыстарды және басқа да баптарды мойындау тәсілдері. Қазіргі кезде қолданып отырған, Қазақстанда қолданылатын заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылықтар үшін қарастырылған айыппұлдар мен өсімақылар жүйесі аса қатаң болып отыр. Айыппұлдық ықпалшараға 2,5-ке көбейтілген, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл мен қосымша есептелген салық сомасынан 50%-80% көлемінде болатын айыппұлдар кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары қоса есептелуге жататын салық сомаларынан бірнеше есе артық болуы мүмкін. Қаржылық кезеңдер, тексеру жүргізіліп отырған жылдың алдындағы бес күнтізбелік жыл ішінде салық органдары тексеру үшін ашық болып қала береді. Белгілі жағдайларда тексерулер ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін. Қазақстандық салық салу жүйесінің екі ұштылығынан, салықтардың, егер олар болған жағдайда айыппұл санкциялары мен өсімақылардың түпкілікті сомасы қазіргі кезеңге жатқызылған және 2018 жылғы 31 желтоқсанға есептелген шығындар сомасынан асып кетуі мүмкін. Басшылық 2018 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнаманы талқылау сәйкес болып табылады және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көзделгендерді немесе басқа да тәсілмен ашылған жағдайларды қоспағанда, Топтың салықтар бойынша ұстанымы расталады деген мүмкіндік бар деп есептейді.

32. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Топтың негізгі қаржылық міндеттемелеріне Бас компаниядан алынған қарыздар, кредиторлық берешек және басқа да ағымдағы міндеттемелер жатады. Аталған қаржылық міндеттемелер негізінен Топтың операциялық қызметін қаржыландыруға тарту үшін пайдаланылып отыр. Топтың ақша қаражаты мен оның баламалары, қаржылық жалдау бойынша берешек, сауда дебиторлық берешек, банктік депозиттер мен мемлекеттік облигациялар сияқты түрлі қаржылық активтері бар.

Осы қаржы құралдары бойынша туындайтын негізгі тәуекелдерге өтімділік тәуекелі мен несие тәуекелі жатады.

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл Топта қаржылық міндеттемелерге байланысты міндеттемелерді өтеуге қажетті қаражат алуға туындайтын қиындықтар. Өтімділік тәуекелі активтерді олардың әділ құнына жақын баға бойынша уақытылы сатуға қабілетсіздігі салдарынан туындауы мүмкін.

Топ өтімді қаражаттар қажеттілігін үнемі қадағалап отырады және басшылық кез келген орын алатын міндеттемелерді орындау үшін жеткілікті болатын көлемде қаражатпен қамтамасыз етеді. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ағымдағы міндеттемелері оның ағымдағы активтерінен 87.595.416 мың теңгеге (2017 жыл: 71.183.480 мың теңге) асты. Мұндай асып түсу негізінен Бас компанияның мұндай қарыздарды мерзімінен бұрын өтеуді талап ету құқығына байланысты 121.376.545 мың теңге сомасында Бас компаниядан алынған қарыздарды қысқа мерзімді деп жіктеуден қалыптасты. Басшылық өзінің операциялық қызметін кеңейту арқылы, сондай-ақ Бас компаниядан алынатын қаржыландыру арқылы өтімді құралдардағы мұқтаждықты қамтамасыз етеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**32. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Өтімділік тәуекелі (жалғасы)**

Төмендегі кестеде 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына осы міндеттемелерді өтеу мерзімі бөлігіндегі Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша шарттық дисконтталмаған төлемдері туралы қорытынды ақпарат берілген:

Мың теңгемен	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3-12 ай	1-5 жыл	Астам 5 жыл	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсан						
Бас компаниядан алынған қарыз	117.345.011	4.017.110	-	-	-	121.363.121
Кредиторлық берешек	-	135.045	-	-	-	135.045
Өзге де қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	20.022.222	-	-	-	-	20.022.222
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	-	-	6.059.596	-	-	6.059.596
	137.367.233	4.152.155	6.059.596	-	-	147.578.984

Мың теңгемен	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3-12 ай	1-5 жыл	Астам 5 жыл	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсан						
Бас компаниядан алынған қарыз	112.859.060	-	53.928.100	1.076.322	-	167.863.482
Кредиторлық берешек	-	351.385	-	-	-	351.385
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	-	-	1.515.990	-	-	1.515.990
	112.859.060	351.385	55.444.090	1.076.322	-	169.730.857

Қаржылық қызмет бойынша міндеттемелердегі өзгерістер

Төмендегі кестеде 2018 және 2017 жылдардағы қаржылық міндеттемелердегі өзгерістер көрсетілген:

Мың теңгемен	2018 жылдың 1 қаңтарына	Ақша қаражатының түсуі	Ақша қаражатының кетуі	Дисконт	Төленген пайыздар	Басқасы*	2018 жылдың 31 желтоқсанына
Қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі	1.076.322	-	-	6.067	-	(1.082.389)	-
Қарыздардың қысқа мерзімді бөлігі	163.974.691	34.527.713	(81.244.543)	2.846.848	(1.811.013)	3.082.849	121.376.545
Міндеттемелер жиыны	165.051.013	34.527.713	(81.244.543)	2.852.915	(1.811.013)	2.000.460	121.376.545

Мың теңгемен	2017 жылдың 1 қаңтарына	Ақша қаражатының түсуі	Ақша қаражатының кетуі	Дисконт	Төленген пайыздар	Басқасы*	2017 жылдың 31 желтоқсанына
Қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі	19.844.472	12.108.303	-	2.586.429	-	(33.462.882)	1.076.322
Қарыздардың қысқа мерзімді бөлігі	122.421.602	-	(9.772.947)	-	(1.868.526)	53.194.562	163.974.691
Міндеттемелер жиыны	142.266.074	12.108.303	(9.772.947)	2.586.429	(1.868.526)	19.731.680	165.051.013

* Басқалары, негізінен, қарыздар бойынша есептелген пайыздарды және қарыздың қысқа мерзімді бөлігінен ұзақ мерзімді бөлікке қайта жіктеулерді ашып көрсетеді. Топ төленген пайыздарды операциялық қызметтен ақша ағындары ретінде жіктейді.

Несиелік тәуекел

Топты несиелік тәуекелге нақты ұшырататын қаржы құралдары, негізінен, банк салымдарындағы және ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражатынан, дебиторлық берешектен және берілген қарыздар тұрады. Несиелік тәуекелдің барынша көп мөлшері әрбір қаржылық активтің баланстық құнымен берілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**32. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел (жалғасы)**

Топ өзінің операциялық қызметін және белгілі бір инвестициялық қызметін жүзеге асыру нәтижесінде несиелік тәуекелге ұшырағыш келеді. Инвестициялық қызметті жүзеге асыру барысында Топ, негізінен, қазақстандық банктерде салымдарды орналастырады.

Келесі кестеде құрылған резервтерді шегере отырып «Standard & Poor's» және «Fitch» агенттіктерінің несие рейтингілерін пайдалана отырып есепті күнге банктерде орналастырылған ақша қаражаттары, банк депозиттері бойынша сальдо көрсетілген:

Мың теңгемен	Орналасқан жер	Рейтинг		2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылдың 31 желтоқсанына
		2018 жыл	2017 жыл		
«АТФ Банк» АҚ	Қазақстан	В/Негативті/В	В/Негативті	42.970.752	44.142.640
«Қазақстанның Халық банкі» АҚ	Қазақстан	ВВ/тұрақты/В	ВВ/Негативті	19.842.107	10.456.411
«Forte Bank» АҚ	Қазақстан	В/Позитивті/В	В/Позитивті	1.847.732	6.308.511
«Цеснабанк» АҚ	Қазақстан	В/негативті	В+/Негативті	46	3.958.736
«Қазкоммерцбанк» АҚ	Қазақстан	SD/-/SD	В+/Негативті	—	3.093.102
«Альфа Банк» ЕБ АҚ	Қазақстан	ВВ-/тұрақты/ВВ-	ВВ-/Тұрақты	—	64
«Нұрбанк» АҚ	Қазақстан	В-/негативті	В-/Негативті	—	33
				64.660.637	67.959.497

Қаржы құралдарының әділ құны

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мемлекеттік борыштық бағалы қағаздардан және үлесті сатып алу құқығынан тұрды. Мұндай қаржы активтері әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құн көздері иерархиясының бөлігінде 1-деңгейге және 3-деңгейге жатады.

Басшылық ақша қаражаты мен қысқа мерзімді депозиттердің, сауда дебиторлық берешектік, сауда кредиторлық берешектің, банктік овердрафттардың және басқа да қысқа мерзімді міндеттемелердің әділ құны, ең алдымен, мұндай құралдарды өтеудің ұзақ емес мерзімдеріне орай шамамен олардың баланстық құнына тең болатындығын анықтады.

Топ «Expo Village» ЖШС Жобалау компаниясында үлесті сатып алу құқығының әділ құнын айқындады, ол бұл қаржы құралының әділ құнын бағалауға мүмкіндік береді. Тиісінше, қатысу үлесін сатып алуға арналған бұл құқық ХҚЕС-ке сай активтерді мойындау критерийлерін қанағаттандыратын ретінде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде танылды.

Қаржылық есептілікке қосылған қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны мәжбүрлі сатудан немесе таратудан бөлек, мұндай мәмілені жасағысы келетін тараптардың арасындағы ағымдағы мәміленің нәтижесінде құралды айырбастауға болатын соманы білдіреді. Әділ құнды айқындау үшін келесі әдістер мен жорамалдар пайдаланылды:

- Топ ұзақ мерзімді дебиторлық берешекті / тиянақталған және құбылмалы мөлшерлемелері бар қарыздарды пайыздық мөлшерлемелер, елге тән тәуекел факторлары, клиенттің дербес төлем жасай алу қабілеті мен қаржыландырылатын жобаға тән болатын тәуекелдің сипаттамалары сияқты параметрлердің негізінде бағалайды. Осы бағалаудың негізінде бұл дебиторлық берешек бойынша күтілетін шығындарды есепке алу үшін резервтер құрылады. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтерді шегере отырып мұндай дебиторлық берешектің баланстық құны шамамен оның әділ құнына тең болды.
- Бағасы белгіленетін облигациялардың әділ құны есепті күнге баға белгілеудің негізінде айқындалады. Бағасы белгіленбейтін құралдардың, банктер берген несиелердің және басқа да қаржылық берешектің, қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелердің, сондай-ақ басқа да ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелердің әділ құны өтеуге дейін қалған ұқсас шарттармен, несиелік тәуекелмен және мерзімдермен берешек үшін ағымдағы мөлшерлемелерді пайдалана отырып келешек ақша ағындарын дисконттау арқылы айқындалады.
- Сату үшін қолда бар қаржы активтерінің әділ құны белсенді нарықтарда баға белгілеуінің негізінде айқындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**32. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Капиталды басқару**

Топтың капиталын басқарудың басты мақсаты қызметін қолдау және акционерлік құнын барынша көбейту мақсатында капитал толықтығының тұрақты коэффициенттерін қамтамасыз ету болап табылады.

Топ капитал құрылымын басқарады және оны экономикалық жағдайдағы өзгерістерді ескере отырып түзетеді. Құрылған күннен бастап 2018 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі кезең ішінде мақсаттарға, саясаттарға немесе процестерге бірде бір өзгеріс енгізілмеді.

Топ таза қарыздардың жалпы капиталға қатыстылығын білдіретін қарыз коэффициентін пайдалану арқылы капитал мониторингін жүзеге асырады. Топ Бас компаниядан алынған қарыздар мен кредиторлық берешекті таза берешектің құрамына қосады.

Кестеде Топтың 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына берешек коэффициенті көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Бас компаниядан алынған қарыздар	121.376.545	165.051.013
Корпоративтік облигациялар	20.022.222	–
Кредиторлық берешек	135.044	351.385
Таза берешек	141.533.811	165.402.398
Капитал	39.567.822	39.995.285
Берешек коэффициенті	3,58	4,14

33. ЕСЕПТІ КҮННЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2019 жылғы 15 ақпанда Компания «Samruk-Kazyna Construction» акционерлік қоғамы болып атауын өзгертті.